

ANTIKVARIAT
MATS REHNSTRÖM
KATALOG 88

Svensk topografi

ur

Ericssbergs bibliotek

2025

81.

48.

57.

17.

9.

15.

60.

TOPOGRAFI UR
ERICSBERGS
BIBLIOTEK

CARL JEDVARD BONDE (1813–95) byggde upp sitt stora bibliotek på Ericssberg med Carl Gustaf Warmholtz bibliografi *Bibliotheca historica Sueo-Gothica* som en viktig vägvisare. Första delen av detta verk utkom 1782 och där förtecknas den svenska topografiska litteraturen. För att förstå historien måste man känna platserna där den utspelat sig, så det är ingen tillfällighet att Warmholtz femtonbandsverk börjar i den änden.

I denna katalog återfinns ett urval om 101 poster ur den topografiska avdelningen i Ericssbergsbiblioteket. De spänner över tidsrymden 1505–1871, från Ghemens utgåva av *Skånelagen* till von Möllers och Kallenbergs *Halländska herregårdar*. Katalogen är uppställd alfabetiskt från Messenius utgåva av Adam av Bremen 1615 till Örnkölds landshövdingeberättelse 1769.

Tanken är att urvalet ska ge en fyllig bild av litteraturområdet och samtidigt en uppfattning om hur denna delsamling såg ut på Ericssberg. Genom katalogen går det att följa det nuvarande Sveriges utveckling från medeltida lagar till järnvägsutbyggnad. Skrifterna ger många infallsvinklar på Sverige, från geografiska, antikvariska, historiska och etnologiska perspektiv över naturalhistorisk och språkvetenskaplig dokumentation till brukshistoriker och resehandböcker. Vissa skrifter behandlar hela riket, andra en enstaka socken. Den äldsta beskrivningen av Norden är

skriven av Adam av Bremen och återfinns i utgåvorna från 1615 och 1718. Linné, Tuneld, Oedman, Högström, Sivers och Hülphers och många andra klassiska topografiska författare står sida vid sida med mindre kända kollegor.

Den topografiska litteraturen har varit ett samlarområde i Sverige sedan 1700-talets mitt, ibland som ett huvudområde, ibland som på Ericssberg som en delsamling. I katalogens urval finns en rad spår av andra boksamlare med samma intresse, såsom A. A. von Stiernman, M. Benzelstierna, J. G. Psilanderhielm, A. A. Hülphers, D. G. Nescher, J. H. Schröder och P. E. Bergfalk. Många av böckerna har tillhört Gustaf d'Albedyhll och hans son Carl Gustaf d'Albedyhll, vars fina bibliotek Carl Jedvard Bonde förvärvade i sin helhet 1843.

En del av böckerna i det d'Albedyhllska biblioteket var bundna i trevliga, ofta marmorerade, pappband och det finns fina exempel på sådana i denna katalog. En rad av böckerna från Carl Jedvard Bondes samtid är bundna i ljusbruna halvfranska band med guldornerad och ibland även blindpressad ryggdekor. På ryggarna är ofta nedtill tryckort- och tryckår präglade och inlagorna är oftast oskurna. Detta sätt att binda böcker fick inte fäste mer än hos enstaka svenska bibliofiler förrän mot slutet av 1800-talet. Möjligen blev Bonde under sina år som diplomat i Paris och London 1837–40 inspirerad av franska och brittiska bibliofiler som börjat spara på böckernas marginaler när de bands in. Även de svenska samlarna Ludvig Manderström och Johan Henrik Schröder band ofta in böcker oskurna vid samma tid och kan även de ha varit inspirationskällor till den något yngre Carl Jedvard Bonde.

Böckerna är katalogiserade av min medarbetare Börje Ekengren (1948–2015) och katalogen tillägnad hans minne.

Trevlig läsning!

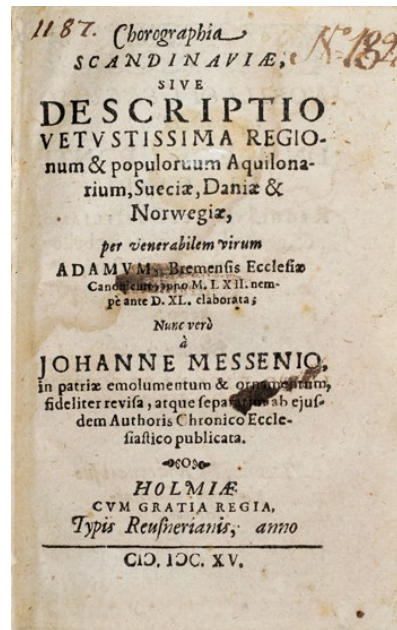
Mats Rehnström

63.

I. ADAM AV BREMEN. *Chorographia Scandinavica*, sive descriptio vetustissima regionum & populorum aquilonarium, Sueciæ, Daniæ & Norwegiæ, per venerabilem virum Adamum, Bremensis ecclesiæ canonicum, anno M.LXII. nempe ante D.XL. elaborata; nunc verò à Johanne Messenio, in patriæ emolumentum & ornamentum, fideliter revisa, atque separatim ab ejusdem authoris Chronico ecclesiastico publicata. Sthlm, typis Reusnerianis, 1615. Liten 8:o. (8), 44, (4) s. Glättat marmorerat pappbd från 1800-talets första hälft med en blank pappersetikett på ryggen. Mörka snitt. Titelbladet med äldre numreringsar och bläckfläckar. Genomgående med tonad fuktfläck. Äldre namnteckning "Johannes Olai" på sista sidan. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris *10000

Collijn 4. Warmholtz 183. Med tryckt dedikation till Jacob Pontus De la Gardie från utgivaren Johannes Messenius. På de fyra sista sidorna återfinns en latinsk dikt av dansken Erasmus Michaeli (Laetus). Första separata upplagan av författarens Skandinavienbeskrivning från 1070-talet. Texten trycktes första gången 1595 i andra upplagan av Adam av Bremens kyrkohistoria. Detta arbete är den äldsta i Sverige tryckta beskrivningen över Skandinavien.

I.

3. 4. 5. 80. 24. 40. 41. 47. 54. 62. 68. 96. 98.

2. ADAM AV BREMEN. *Mester Adams canikens i Bremen för 640 år sedan författade beskrifning/ om Sverige/ Danmark/ och, Norige. Til thess belägenhet och art/ samt thess folks forna seder och gudztienst: förswenskad af Johan Fredrich Peringskiöld. Sthlm, J. L. Hornn, 1718. 4:o. (4), 46 s. Marmorerat glättat pappbd från 1800-talets första tredjedel med brun titeletikett av glättat papp. Inlagan genomgående solk- och fuktfläckig. Titelbladet med några bläckfläckar. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4000*

Warmholtz 183. Den sällsynta första svenska översättningen av utdraget från Adam av Bremens kyrkohistoria, vilket behandlar de skandinaviska länderna. Det publicerades separat av Messenius 1615 under titeln *Chorographia Scandinavie*. Johan Fredrich Peringskiöld var son till riksantikvarien Johan Peringskiöld. På s. 39-46 återfinns ett poem av dansken Erasmus Michaeli Laetus på latin och i svensk översättning.

3. ALLVIN, J. *Beskrifning öfver Wista härad uti Jönköpings län. Jönköping, Strehlenert & co., 1859. 8:o. Litograferat titelblad, (4), 204, (2) s. & 2 utvikbara tryckta tabeller & 1 litograferad karta & 1 utvikbar gränskolorerad litograferad karta. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Ryggen och övre delen av pärmarna blekta och med en smärre fläck vid den främre falsen. Ren, oskuren och delvis ouppskuren inlaga. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000* Setterwall 5957. Cappelin s. 4. Planschen avbildar runstenar och kartan, som är upprättad av Allvin, rör Wista härad inklusive Gränna och Visingsö. På det litograferade titelbladet avbildas Visingsborgs ruin. Jonas Allvin (1777-1866) var förste lantmätare i Jönköpings län och en flitig topografisk författare. Genom sitt arbete som lantmätare fick han gedigen kunskap om de nordvästra delarna av Småland både vad gäller historia, topografi, bebyggelse och folkliv.

4. ALLVIN, J. *Beskrifning öfver Wästbo härad* i Jönköpings län. Jönköping, J. Sandvall, 1846. 8:o. Kolorerat litograferat titelblad, (6), 220, (4) s. & 18 litograferade plr, varav 3 utvikbara & 3 utvikbara tryckta tabeller & 1 utvikbar gränskolorerad litograferad karta. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Endast lätt putsade snitt. Ryggen och översta delen av pärmarna blekta. Skinnen med en liten nötning på ett ställe i den främre ytterfalsen. Bra inlaga som är lite lagerfläckig på s. 153–72, planscherne i regel tämligen bruntonade. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000

Setterwall 5960. Cappelin s. 4. Detta arbete har på titelbladet en handkolorerad illustration av "Unnarydsbor i urgammal drägt". I förordet skriver författaren att han fått hjälp och understöts i viljan att ge ut boken av Liljegrens, Adlerbeth och Hildebrand.

5. ALLVIN, J. *Beskrifning öfver Östbo härad* i Jönköpings län. Jönköping, A. W. Strehlenert, 1852. 8:o. Litograferat titelblad, (6), 263, (1) s. & 4 litograferade plr, varav 1 utvikbar & 1 utvikbar kolorerad litograferad karta & 3 utvikbara tryckta tabeller. Samtida hfrbd med guldornerad rygg. Blekt rygg med några tråkiga fläckar. Bra oskuren och delvis uppskuren inlaga med någon enstaka lagerfläck. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2800

Setterwall 5962. Cappelin s. 4. I förordet skriver författaren att han är glad över att ha uppfyllt Liljegrens önskan om en sockenbeskrivning av dennes hembygd till vilken Liljegren själv samlat material som vid hans alltför tidiga bortgång deponerades i Riksarkivet.

6. ASPEGREN, G. C. *Försök till en blekingsk flora*. Karlskrona, Kongl. amiralitets-boktryckeriet hos P. E. Flygare, 1823. 8:o. xvi, 106, (1) s. Samtida alrotsmarmorat skinnbd med brun titeletikett av glättad papp och gula snitt. Ryggen blekt och torr, främre pärmen har en fläck överst och den bakre några småfläckar och en repa. Pärmarna något bågnade. Enstaka lagerfläckar och några pappersföreningar. Dedikation till G. J. Billberg på försättsbladet. Trevligt ex. *3500

Krok 2. Ottervik 2878. På s. IV–VIII avtrycks G. Fuiréns lista över Blekingeväxter. Fuirén gjorde sin resa genom Blekinge någon gång mellan 1610–28. G. C. Aspegren tackar G. Wahlberg för information om Fuirén och dechifferingen av de växter denne förtecknar. Dedikationens mottagare Gustaf Johan Billberg (1772–1844) föddes i Karlskrona och var byråkrat samt på fritiden naturalhistoriker. Efter Palmstruchs död 1811 fortsatte han utgivningen av *Svensk botanik* och påbörjade projektet *Ekonomisk botanik*.

7. BERGLUND, C. H. *Försök till beskrifning öfver Lindes, Ramsbergs och Nya Kopparbergs bergslager*. Örebro, N. M. Lindh, 1860. 8:o. vi, 148 s. Prydligt gråbrunt samtida mönsterpressat klottryggbd med guldlinjering upp- och nedtill. Grönmarkerade pärmsidor. Den rena oskurna inlagan uppskuren i början. Bra ex. *2800

Setterwall 6219. Teijler 6377. Berglunds västmanländska sockenbeskrivning skildrar bland annat Lindesbergs historia. Handlanden i Lindesberg Christian Henrik Berglund (1819–74) var riksdagsman och skrev verket utifrån egen arkivforskning.

8. BERGMAN, J. M. *Beskrifning om Dalarne* eller Stora Kopparbergs län. I: I. Falun, O. U. Arborelius et comp., 1822. 8:o. (12), 251, (1) s. Trevligt samtida glättat marmorerat pappbd med titeletikett av glättad papp och rödstänkta snitt. Bra inlaga med några smärre bläckstänk på s. 34. Samtida tillskrift Gahn överst på smutstitelbladet. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Fint ex. *6000

Setterwall 5700. Furuland s. 357. Allt som utkom. Innehåller, förutom en topografisk beskrivning av landskapet och dess innevånare, en kortare bibliografi över litteratur i ämnet och kapitel om bland annat Gustav Vasa i Dalarna, trolldomsväsendet 1668–73 och dalupproret 1743. Författaren skriver i förordet att arbetet sammanskrevs "till åtlydnad af kongl. Sundhets-collegii bref rörande medicotopografiska beskrifningar". Han tillägger: "närvarande häfte skulle, enligt planen, prydas af en reskarta och taflor öfver de vackra vuern vid Säterdalen, Bätstad, Hushagens och Stuggforsens vattenfall. Dessa vuer voro redan färdigmålade, men måtte utslutas, emedan arbetet blifvit för dyrt". J. M. Bergman (1792–1867) var stadsläkare i Falun och utgav 1841 *Dalarnes historia, statistik och topografi*.

9.

9. (BILBERG, J.) *Midnats solens rätta och synlige rum uti norrlanden/* efter kongl. may:tz wår allernådigste konungs och herres herr Carl den elloftes allernådigste befallning åtskilde igenom någre astronomiske observationer hållne wid sommar solståndet år 1695. Sthlm, Kongl. boktr. hos sal. Wankijfs änckia, (1695). 4:o. (24), 103, (1) s. & 5 plr med träsnittsillustrationer på båda sidor. Något nött samtida stänkdekorerat skinnbd med upphöjda bind, oxiderade orneringar på ryggen och dubbla ramlinjer på pärmarna samt helt guldsnitt. Bandet aningen snedläst. Ett litet maskangrepp nedtill i främre ytterfalsen. En ren inlaga tryckt på tjockt papper. Planscherna lösa i häftningen och de två första, vid s. 36 och 62 helt loss och med spår av gamla fastklistringsförsök. Med Karl XI:s oxiderade pressade pärm- och ryggexlibris, Johan Jägers samtida namnteckning och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *35000 Collijn 80. Bring 104. Marklund 7345. Sjögren Svenska kungliga och furstliga bokägaremärken nr 10, figur 70 för pärmstämpeln respektive nr 28, figur 88 för ryggstäm-

pln. Med latinsk parallelltitel med texten "Refractio solis in occidui, in septemtrionalibus oris". Även innehållet i boken är tvåspråkigt. Innehåller även en hyllningsvers på båda språken av Petrus Lagerlöf. En engelsk översättning utkom 1698. Karl XI önskade efter ett besök i Torneå 1694 vetenskapliga förklaringar angående midnattsolens natur. Bilberg, Spole och Olof Rudbeck d.y. reste 1695 på kunglig befallning till Lappland för att utföra astronomiska observationer och mätningar, vars resultat de två förstnämnda lämnade muntlig rapport om till kungen och Bilberg sammanfattade i denna bok. De geodetiska mätningar de båda astronomerna hade hoppats genomföra blev först utförda av Maupertuis och Celsius. Resan har av Fries kallats den första svenska naturvetenskapliga forskningsfärden. Boken bekostades av Karl XI och ett antal exemplar bands in som föreliggande och delades ut som gåva. Johan Jäger (1640–1715), adlad Jegerhjelm 1713, var kamrer i Statskontoret innan han 1712 utnämndes till extra ordinarie assessor i Kammarrevisionen och 1714 till ordinarie assessor där.

10. BIURMAN, G. *Vägvisare*, til och ifrån alla städer och namnkunniga orter, uti Svea- och Götariken, samt stor-förstendömet Finland; jämte tvänne uti koppar stuckne väg-chartor, efter skedde vägmätningar uprättad. Sthlm, J. G. Lange, 1776. 8:o. (20), 112, (36) s. & 2 utvikbara grav. kartor. Nära samtida stänkdekorerat hfrbd med guldornerad rygg, titeletikett av glättad papp och stänkta snitt. Ryggen något blekt och nött samt med ett par mindre fläckar. Ren inlaga. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000

Warmholtz 231 för första upplagan som utkom 1743. Andra och tredje upplagan utkom 1757 respektive 1768, detta är den fjärde och sista. Den innehåller en rekommendationsskrivelse av Jacob Faggot daterad 1742 samt förord av författaren respektive Lars Salvius, det senare skrivet till den av Pehr Essén och Nils Marelius uppdaterade upplagan från 1768. Kartorna avbildar vägarna i södra delen av Sverige upp till och med Uppland respektive kustvägarna upp till Torneå liksom längs finska kusten och södra Finland. Georg Biurman (1700–55) var gravör och ingenjör vid Lantmäterikontoret.

11. (BOHLIN, A.) *Handbok för resande i Sverige*; innehållande skildringar af de särskilta provinserne och deras egenheter, med beskrifning öfver kanaler, städer, helsobrunnar, bruk, grufvor, herrgårdar och märkvärdigheter; jemte utförlig

vägvisare såväl för hufvudvägarne i riket som för de mindre vägarne inom provinserna. Andra omarbetade upplagan [sic]. Sthlm, Elmén & Granbergs tryckeri, 1847. 8:o. xiv, 475, (1 blank, 2) s. Samtida hfrbd med guldlinjerad rygg och svagt rödstänkta snitt. Ryggen lite blekt och något nött. En nästan genomgående liten fuktfläck i den övre marginalen. Några lite tråkiga fläckar i texten på s. 448–51. *2000

Aberstén & Tiselius 13. Cappelin s. 15. Ottervik 1648. Utgavs på N. W. Lundequists förlag. Denna den andra upplagan är omarbetad av A. G. Andersson. Den första utkom 1838. Inledningen innehåller en intressant och detaljerad beskrivning "Sätt att resa. Skjutsförfattningar" med anvisningar hur man bland annat beställde hästar i förväg på gästgivargårdarna.

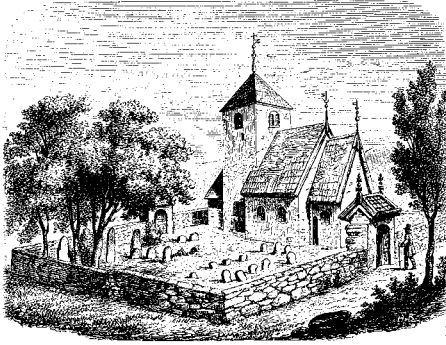
12. BRUNIUS, C. G. *Nordens äldsta metropolitankyrka* eller historisk och arkitektonisk beskrifning öfver Lunds domkyrka. Lund, Berlingska boktryckeriet, 1836. 8:o. (6), vii, 356 s. Titelbladet

tryckt i blått och svart. + *Plancher till Brunnius beskrifning öfver Lunds domkyrka*. [=pärmtitel]. (Lund, M. Körner, 1836). Tvär-folio. 6 litograferade plr. Något nött samtida svart hfrbd med guldornerad rygg och blåstänkta snitt. Ryggen aningen blekt och lite nött vid ytterfalsarna. Frampärmens ytterkant med små stötmärken. Bra inlaga med endast några sporadiska småfläckar, bl.a. har läsbandet lämnat smärre spår i den inre marginalen på s. 14–15. Planschbilagan i ett fint samtida ej uniformt brunt hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg och pryddlig guldinramad röd titeletikett i skinn på främre pärmen. Lite stötta pärmhörn. Några plr lätt fläckiga i marginalerna. I planschbandet ligger en gammal auktionslapp löst bilagd. *2800

Setterwall 5885. Cappelin s. 18. En andra utökad upplaga utkom 1854. Litografierna i planschdelen är utförda av Magnus Körner i Lund. Arkitekten, konsthistorikern och författaren Carl Georg Brunius (1792–1869) var ansvarig för restaureringen av Lunds domkyrka 1833–59.

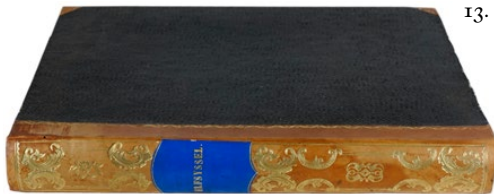
12.

13.

13. BRUSEWITZ, G. *Elfsyssel* (södra Bohus-län). Historiska minnen, samlade ur så väl äldre som nyare verk och urkunder. Med afbildningar af de märkvärdigaste fornlemningar, historiska ställen, m.m. Göteborg, A. Lindgren, (1860)–64. 4:o. Front, (8), 332 s. & 12 litograferade plr. Rikt illustrerad med träsnitt i texten. Ståtligt samtida hfrbd med rikt guldornerad rygg och formskuren koboltblå titeletikett. Rödstänkta snitt och svarta mönsterpressade pärmssidor. Ryggskinet och pärmhörnen avgränsade med en guldpräglad bård vid pärmapperena. Ett minimalt maskhål upptill i den främre ytterfalsen och med ett mindre maskangrepp i den inre. Pärmarna aningen bågnade. Liten spricka vid häftningen vid s. 1. Bra inlaga med några enstaka obetydliga småfläckar. Stort ex. på velinpapper. *5000

Setterwall 5684. Aberstén & Tiseliuss 50. Utgavs i 20 häften från 1860. Planscherna trycktes i Thieles tryckeri. En plansch ingår i pagineringen som s. 25–26. En mindre del av upplagan trycktes på fint velinpapper och det här är ett sådant. Gustaf Henrik Brusewitz (1812–99) var konstnär, historiker och intendent på Göteborgs museum.

13.

14. CATTEAU-CALLEVILLE, J. P. *Tableau de la mer Baltique*, considérée sous les rapports physiques, géographiques, historiques et commerciaux, avec une carte, et des notices détaillées sur le mouvement général du commerce, sur les ports les plus importants, sur les monnaies, poids et mesures. I–II. Paris, chez Pillet, 1812. 8:o. xvi, 355, (1) s. & 1 stor utvikbar grav. karta + (4), 358, (1) s. & 3 utvikbara tryckta tabeller. Två eleganta samtida gröna halvsaffianbd med guldornerade ryggar och brunröda titeletiketter samt ovala nummerskyltar av glättad papp. Gula snitt. Ryggarna lätt blekta och med några minimala fläckar. Bra inlaga med några enstaka obetydliga fläckar och smärre pappersförluster i marginalerna. Med Carl Jedvard Bondes exlibris. Fin svit. *6000

Setterwall 6557. Kartan upprädd av H. Brué. Jean-Pierre Catteau-Calleville (1759–1819) var från 1773 pastor vid reformerta församlingen i Stockholm. Från 1788 företog han resor i Frankrike, Schweiz, Tyskland och de skandinaviska länderna, vilka beskrevs i *Voyage en Allemagne et en Suède*, som utkom första gången 1810.

15. CEDERBOURG, E. *En kort beskrifning öfver den wästra hafwet belägna, wäl bekanta och mycket berömliga siö- handel- och stapul-staden Götheborg*, utur åtskillige trowärdige historie-böcker, gamla bref, minnesmärken och andre tillförlätelige bewis, både med nöye och flit sammanletad. Göteborg, J. E. Kallmeyer, 1739. 4:o. (8), 231, (5) s. & 4 grav. plr & 1 utvikbar grav. karta. Något nött samtida hfrbd med upphöjda bind och rödstänkta snitt samt utan ryggtitel. Ryggen defekt upptill. Ytterfalsarna spruckna nedtill och den bakre även upptill. De stänkta pärmapperena är förnyade i gammal tid. Försättsbladet lite fläckigt och med en gammal duplettanteckning. En bra inlaga trots en liten reva i nedre hörnet på s. 21, några solkfläckar på s. 133–34 och överst i inre marginalen från s. 224 till slutet. Planschen vid s. 46 har ett rätt obetydligt hål överst och planschen vid s. 92 en mindre vaxljusfläck i yttermarginalen. Med Petter Snells namnteckning, Matthias Benzeltiernas grav. exlibris som är

52. 91. 78. 10. 49. 6. 64. 25. 87. 70. 14. 56. 75.

överkorsat och dessutom överklustrat med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *5000

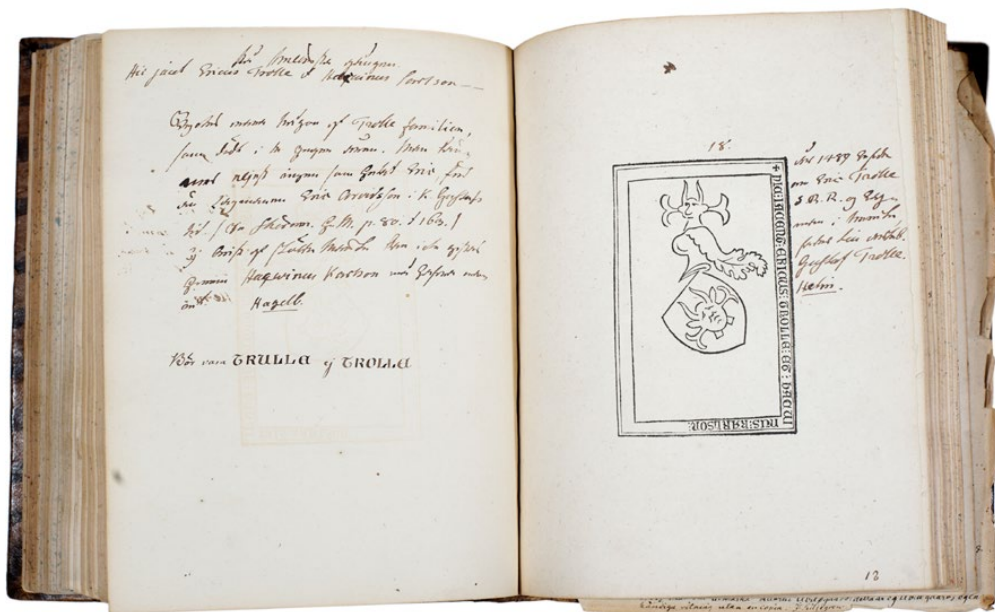
Warmholtz 527. Aberstén 2. Hesse 0650. Med hyllningsdikter av E. Poppelman, E. Wall och A. D. Leenberg. Några av planscherne är signerade Gudmund Svensson (1687–1744). Ett kapitel behandlar stadens handel och bland annat Ostindiska kompaniet. Eric Cederbourg (död 1758) var rådman i Göteborg. Benzelstiernas dyrbara bibliotek jämte handskrifter, mynt och målningar, ärvdes av hans systerson Lars von Engeström. Denna bok har antagligen gallrats ur samlingen i gammal tid.

16. CRÆLIUS, M. G. *Försök till ett landskaps beskrifning*, uti en berättelse om Tuna läns, Sefwedes och Aspelands häraders fögderie, uti Calmar höfdinge dôme, af samma fögderies häradsfogde. Kalmar, (L. Lindeblads änka), 1774. Liten 8:o. Extra grav. titelblad, (16), 550 s. & 1 utvikbar grav. karta. Trevligt samtida hfrbd med upphöjda bind,

blindlinjerad rygg, mörkrbrunt infärgat titelfält och stänkta snitt. Pärmhörnen lite stukade och den bakre pärmén med smärre skrap. Det grav. titelbladet med en del bruna fläckar i hörnen. För övrigt en ovanligt ren inlaga. Papperförtunning med vidhängande smärre pappersförlust i yttermarginalen på s. 243. En överstruken gammal namnteckning och en förvärvsanteckning från 1813 på insidan av främre pärmén. Ett fint ex. med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris.

*4800

Warmholtz 475. Setterwall 5947. Cappelin s. 20. Det extra graverade titelbladet avbildar sex olika sigill och anger att verket skrevs 1772. Kartan, signerad And. Löfman, avbildar "Hultsfreds slätt och planen deromkring". Crælius framhäver i sitt förord att han med sitt arbete "väckt den slumrande frågan om wattuminskningen", en fråga som "de enfaldige icke begripa, och de lärde gärna gå tyst förbi".

17. *Diarium Vazstenense* ab ipsis initiis monasterii ad ejusdem destructionem. Ex ms. edidit, bullis, diplomatibus, ac notis illustravit, Ericus Benzelius Er. filius. Uppsala, J. H. Werner, 1721. 4:o. (8), 216 s., 217-48 spalter, (28) s. + "*Monumenta sepulcralia Wazstenensia*" [=handskriven titel]. U.o., u.å. 4:o. 50 träsnittsplr. Samtida något nött skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, röd titeletikett och stänkta snitt. Ryggen lite torr och ytligt sprucken. Något svaga inre falsar. En handskriven innehållsförteckning på baksidan av försättsbladet. Inlagan med sporadiska lager- och småfläckar. Enstaka marginalanteckningar i den första avdelningen. Pappersförtunning har förorsakat hål på s. 139 och en mindre reva i yttermarginalen på s. (3) i den avslutande opagerade delen. Planscherna interfolierade med en mängd gamla anteckningar, vilka är hämtade från Berch, Hagelberg och Helin samt sannolikt inskrivna av Olof Celsius d.y. Med Anders Anton von Stiernmans grav. exlibris daterat 1743 och J.

17.

G. Liljegrens namnteckning. Stiernmans exlibris är delvis överklippt av Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Fint proveniensex. *48000
Warmholtz 2257 respektive 2239, noten, för *Monumenta*: "En del likstenar därstädes, til vid pass 50 stycken, äro i förra seculo skurne i trä: formerna förvaras uti Ant. archivo; aftryck finnes hos mig och flere samlare". Stenelius utgåva av Vadstenadiariet, vars original förvaras i Uppsala universitetsbibliotek. Detta exemplar har under en period ägts av riksantikvarien J. G. Liljegen som nedtill på det handskrivna titelbladet har skrivit: "Stenarne äro aftecknade af Elias Brenner som synes af hans ännu under sign. F.I.4, 5 bevarade originalritningar. De afritades 1669 och 1670 och voro färdiga till konung Carl XI:s Eriksgata 1670 (Se Häfde forskn. öden af undertecknad). J. G. Liljegen". Även på ett löst bilagt blad med en avritad gravsten från Vadstena återfinns en kommentar av Liljegen, bland annat med uppgiften att teckningen är av Langebek.

18. EHRENMALM, A. *Resa igenom Väster-Norrland* til Åsehle lappmark, anställd uti juli måned 1741. Med en geographisk charta aftagen wid samma tilfälle. Sthlm, P. Momma, 1743. 8:o. 144 s. & 1 utvikbar grav. karta. Samtida något nött hfrbd med upphöjda bind och blåstänkta snitt men utan titel. Ryggen torr och med småskador upp- och nedtill. Främre ytterfalsen sprucken allra nederst. Pärmpapperet ytligt bortnött och en överstruken numrering med rödkrita och en annan med bläck på främre pärmen. Bra inlaga med enstaka lager- och småfläckar. Kartan med en liten reva. En äldre svårläst namnteckning och samtida kludd på insidan av främre pärmen. *9000

Bring 146. Warmholtz 284. Hebbe 401. Carli 1119. Marklund 4234. Kartan ritades av Sam. Heusler och graverades av Carl Bergquist. Arvid Ehrenmalm (1720–45) blev redan 1740 notarie vid Vetenskapsakademien. På akademiens program stod bland annat att understödja resor i Sverige för att kartlägga landets tillgångar. Ehrenmalms resa var den första som företogs i detta syfte och på akademiens bekostnad. En av de pådrivande krafterna var Jacob Fagot, som även undertecknat den tryckta rekommendationskrivelsen på titelbladets baksida. Med på resan var även C. W. Cederhielm, en av Vetenskapsakademiens stiftare och tillika Ehrenmalms kusin. Reseskildringen översattes senare både till tyska, franska och engelska.

19. EKMAN, E. *Meldersteins bruk*, dess privilegier och förmåner, med tillydande hemman, nybyggen och lägenheter uti Westerbotten. Enligt original handlingarne beskrifvit. Uppsala, J. Edman, 1785. 8:o. 104 s. & 1 utvikbar grav. karta. Nära samtida enkelt blått glättat pappbd utan titel. Ryggen gulnad. Inlagan obetydligt lager- och småfläckig. En handskreven numrering överst på titelbladet. Kartan med några gamla lagningar på baksidan. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4800

Setterwall 6179. Marklund 6427. Sandqvist 1545. Ovanligt och mycket detaljerat försäljningsprospekt rörande det stora bruket, vilket anlagts av Jonas Meldercreutz (1714–85). Emanuel Ekman (1737–1801) var bland annat professor i praktisk ekonomi i Uppsala och utgav tillsammans med Lostbom *Oeconomiska tidningar*.

20. EKMAN, E. *Wärmeland i sitt ämne och i sin upodling*, första delen beskrifvit. Uppsala, Kongl. acad. tryckeriet, 1765. 8:o. (16), 427, (5) s. Samtida hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg, infärgat mörkbrunt titelfält och stänkta snitt. Ryggen något blekt och med ett mindre nagg överst. Ytliga små maskangrepp på pärmarna. Mindre gipsfläck efter auktionslapp på främre pärmens insida. En bra inlaga med rättelserna diskret införda. Pappersförtunning med liten textförlust på s. 195. Sista opagerade sidan obetydligt småsolig och eftersättsbladet urrivet. Med Johan Ad. Smedbergs överstrukna namnteckning och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2250

Warmholtz 557. Hebbe 352. Allt som utkom. Med tryckta dedikationer till Carl Gustaf Löwenhielm, Carl Rudenschöld och Erik Eriksson Borgström. Avslutas med en prenumerantförteckning. Arbetet behandlar Karlstads tingslag och Kils härad och innehåller bland annat en noggrann genomgång av socknarnas näringsfång i form av jordbruk, brukshantering etc. Genom utsända frågelistor och egna resor samlade Ekman information till sin Värmlandsbeskrivning.

21. (ELERS, J.) *Gemählde von Stockholm*. Aus dem Schwedischen übersetzt von H. S. A. Gerken. Erster Band. Hamburg, bey J. G. W. Meyn, 1803. 8:o.

(12), 220 s. Trevligt marmorerat glättat pappbd från 1800-talets första hälft med röd titeletikett och gula snitt. Ryggen något blekt. Författarnamnet skrivet med anilinpenna på titelsidan. Inlagan har en del bruksspår såsom en mindre fläck på s. 21, några tråkiga fläckar på s. 130 och 165 samt ett par smärre bläckfläckar i övre marginalen på s. 205–06. Med en liten överstruken privatstpl och J. W. Hagströms namnteckning. *2800

Setterwall 5969. Allt som utkom. I Halle utgavs boken med nytt titelblad 1805. Översättaren undertecknar sitt förord i Rappin på Rügen. Den korta subskribentlistan upptar bara personer i dåvarande svenska Pommern. Johan Elers (1730–1813) var skald och topografisk författare vid sidan av sin tjänst som amanuens vid Kungliga biblioteket. Hans historiskt-topografiska verk *Stockholm* utkom i fyra delar 1800–01 och beskrivs av Bygdén som "ett för sin tid förträffligt arbete, som länge tjanat såsom hufvudkälla för senare beskrifningar".

22. (ELVIUS, P.) *Dag-bok*. Sthlm, finnes hos G. Kiesewetter, (1750–51?). 8:o. 77, (1 blank, 2) s. Med träsnittsillustration på s. 10. Häftad i samtida gräppomslag med en samtida numrering på bägge omslagen. Ryggen lite blekt. Fin inlaga och med J. G. Psilanderhielms namnteckning. *4000

Bring 159 har inte uppmärksammat den tvåsidiga bokförteckning från Kiesewetter som är sammantryckt med verket på slutet. Warmholtz 268. Bring Trollhättan i litteraturen 163. Sallander 226: "mycket sällsynt". Träsnitten avbildar inskrifterna på Fellingsbros kyrkklockor. Tryckåret är omtvistat men sannolikt 1750 eller 1751. Utgiven av Carl Härleman och med tryckta dedikationer till Carl Gustaf Tessin och Clas Ekeblad. Pehr Elvius (1710–49), astronom och sekreterare i Vetenskapsakademien, reste sommaren 1748 genom Öster- och Västergötland i syfte att undersöka möjligheterna till en kanal mellan Östersjön och Kattegatt. Johan Gustaf Psilanderhielm (1723–82) hade ett fint bibliotek som innehöll många äldre svenska rariteter. Det såldes på auktion efter hans död.

23. ENGSTRÖM, J. *Resa genom Norrland och Lappland* till Sulitelma och Gellivare, år 1834. I-II + *Tillägg och anmärkningar*. Sthlm, H. G. Nordström, 1834. 8:o. (2), II2, II5–146 + (2), 152, (4) s. + ENGSTRÖM, J. *Resa genom södra Lappland,*

Jemtland, Trondhem och Dalarne, år 1834. I-II + Bihang. Kalmar, A. F. Wählin, 1835–36. 8:o. (2), II, 124, 1–54, (2 blanka) + (2), 130 s. Ganska nött samtida hfrbd med guld- och blindpressad rygg. Ryggskinet torrt och med en del skrapmärken. Bakre övre pärmhörn bräckt. Bra oskuren inlaga med endast enstaka obetydliga småfläckar. Det blad som saknas i del I är medbundet på slutet av del II. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *5000

Bring 555 respektive 556. Schiötz 306* för det andra arbetet. Marklund 3570 respektive 4206. Carli 1126 respektive 1127. Forsbom s. 102 för det första arbetet. Furuland 7:60 för det andra arbetet. Bihaget till *Resa genom södra Lappland* rör Åsele och Lycksele lappmarker och är författat av länsman E. Holmström i Lycksele samt försett med noter av Engström och landskamrer Lundmark i Umeå. Jon Engström (1794–1870), bataljonsläkare och skriftställare, var i samtiden känd under öknamnet "trädoktorn" för sina omdiskuterade skogsaffärer. Han skrev även ett antal skönlitterära verk och grundade Kalmartidningen *Barometern*.

24. FOLLIN, E. *Helsingborgs historia*. Öfversedd och tillökt af P. Wieselgren. Uppsala, Wahlström & c., 1851. 8:o. (6), VI, (6), 433, 432–34, 437–88 s. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Ryggen och övre delen av pärmarna blekta. Några smärre fläckar på ryggen. Fin oskuren och delvis ouppskuren inlaga. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2000

Setterwall 5865. Cappelin s. 37. Utgiven "på arfvingarnas förlag". Arbetet existerade i manuskript redan 1798 och var tänkt att med några tillägg och ändringar tryckas 1808. Detta genomfördes ej och efter Follins död 1819 hamnade manuskriptet så småningom i E. G. Geijers händer och återfanns i hans sterbhus av J. H. Schröder innan det slutligen gavs ut i bearbetat skick av P. Wieselgren.

25. FRIES, E. *Corpus florum provincialium Sueciae*. I. Floram Scanicam scripsit. Uppsala, Palmblad, Sebell & c., 1835–(37). 8:o. XIV, 156, 155–212, (2), 213–54, 254b–c, 255–394, 1–10 s. & I utvikbar tryckt tabell. Fint samtida mörkgrönt halvsafianbd med guldornerad rygg, guldpräglad titeltext och täta grönstänkta snitt. Ryggen lätt

blekt. En fin inlaga med endast någon enstaka obetydlig fläck och några sidor oskurna. Med P. E. Bergfalks namnteckning. *4000

Krok 16. Allt som utkom. Varianten med inledande paginering s. 1–xiv och en avslutande s. 1–10 samt en extra fotnot på s. 2. Sidorna 155–56 i båda varianterna. UtKOM även i disputationsform 1835–37. Arbetet är uppställt efter författarens eget växtsystem som här för första gången presenteras i sin helhet. Denna skånska flora bygger på ett insamlingsarbete som pågick under hela Fries Skånetid 1811–35. I inledningen återfinns en historik över föregångarna på området. Uppsalaprofessorn Pehr Erik Bergfalk (1798–1890) var jurist och ekonom samt elev och vän till E. G. Geijer. Han hade ett fint bundet bibliotek.

26. GILLBERG, J. L. *Historisk, oekonomisk och geographisk beskrifning öfver Christianstads län* uti hertigdömet Skåne. Lund, C. G. Berling, 1767. 8:o. Grav. titelblad, 325, (23) s. & 1 utvikbar grav. karta. Samtida hfrbd med upphöjda bind, guldornerad och blindlinjerad rygg samt brun titel-etikett av glättad papp. Stänkta snitt. Dekorativa ljusröda klistermarmorerade pärmsidor. Ryggen blekt och småfläckig. Försättsbladet med ett smärre hål. Fin inlaga. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris placerat ovanpå ett annat exlibris. *3000

Warmholtz 601. Cappelin s. 42. Uppställd i tabellform med historiska anmärkningar inarbetade i notapparaten. Kartan avbildar "Christianstads höfdingedöme uti Skåne" och är graverad av författaren själv medan titelbladet är signerat J. G. Acrell. Lantmätaren och kronofogden Johan Lorents Gillberg (1726–93) förde en omfattande korrespondens med länets tjänstemän, en korrespondens som tillsammans med jordeboken låg till grund för det färdiga arbetet.

27. GILLBERG, J. L. *Historisk, oekonomisk och geographisk beskrifning öfver Malmö hus lähn* uti hertigdömet Skåne. Lund, C. G. Berling, 1765. 8:o. (8), 283, (23) s. & 1 utvikbar grav. karta. Samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerad rygg och stänkta snitt men utan titel. Ryggen har märken efter en pappersetikett upptill. Pärmsidorna något nötta. Kartan har en vaxljusfläck i den övers-ta marginalen, mestadels utanför plåtkanten, och

dessutom en smärre reva vid häftningen. Några små bläckplumpar i övre marginalen på s. 141–44 och en fuktfläck överst i inre marginalen på s. 255–65. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Bra ex. *3000

Warmholtz 591. Cappelin s. 42. En andra upplaga utkom 1840. Uppställd i tabellform med historiska anmärkningar inarbetade i notapparaten. Kartan avbildar "Malmöhus höfdingedöme uti Skåne" och är graverad av författaren själv. På sista sidan anges att boken säljes "hos auctor i Malmö inbunden i wälskt band för 5 d:lr s:mt. exemplaret". Arbetet hade tillkommit på landshövding Carl Adlerfeldts uppmaning. Som källor använde sig Gillberg av jordeboken och en omfattande korrespondens med länets tjänstemän.

28. (GOELGEL, J. G.) *Historisch-politisch- und geographische Beschreibung des Königreichs Schweden/ nach dem alten und jetzigen Staat eingerichtet/ und in zwey Theile verfasst.* I–II. Regensburg, in Verlegung J. Z. Seidels, 1707. 8:o. Grav. porträtt, (8), 576, 579–658 + 320, (60) s. & 1 utvikbar grav. plansch. Något nött samtida skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad, delvis oxiderad ryggdekor, guldpräglad titeltext och stänkta snitt. Guldpräglade pärmkanter. Ryggen torr och med ytliga sprickor. En del småfläckar på snitten. Försättsbladet har en reva och en pappersförlust överst. En bra inlaga med en del bruksspår, t.ex. en smärre solfläck i yttermarginalen i del I på s. 211 och några lagerfläckar på sina håll. Med J. von Waldaus namnteckning, J. G. Psilanderhielms överstrukna namnteckning och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *9000

Warmholtz 209. En andra upplaga utkom året därpå utökad med 20 planscher. Porträttet, graverat av G. H. Schifflen, föreställer Karl XII och planschen Drottningholms slott. Johann Georg Goelgel (1669–1732) var jurist och medlem av rådet i Regensburg.

29. (GOELGEL, J. G.) *Historisch-politisch- und geographische Beschreibung des Königreichs Schweden/ nach dem alten und jetzigen Staat eingerichtet/ und in zwey Theile verfasst.* Und mit netten Kupffern und Abbildung der vornehmsten Städ-

29.

28.

te und königlichen Lust-Häusern gezieret. I-II. Frankfurt & Leipzig, bey C. Riegel, 1708. 8:o. Grav. porträtt, (10), 576, 579-658 + 320, (62, 2 blanka) s. & 21 utvikbara grav. plr. Något nött och lite snedläst samtida skinnbd med upphöjda bind, oxiderad ryggdekor, titeletikett av glättad papp och stänkta snitt samt blindpressad pärmkantsdekor. Ryggen med en del ytlig sprickbild-

ning. Ett litet hål upptill i främre ytterfalsen. Pärmhörnen nötta och lite stukade. Försattsbladets nedre hörn bortklippt och frontespisen med smånagg i marginalerna och lite lös i häftningen. Enstaka lager- och småfläckar samt med några små nagg i marginalerna. I del I en del små fuktränder i övre marginalen på sina håll. I del II har en av planscherna på s. 34 ett antal revor i vinkningen. En av de andra planscherna i samma grupp med en gammal lagning. Vidare en äldre lagning i nedre hörnet på s. 193. En gammal, delvis bortskrapad, anteckning på den bakre pärmens insida daterad december 1738. *15000

Warmholtz 209. Porträttet föreställer Karl XII och är signerat G. H. Schifflen. Första upplagan utkom 1707 och denna den andra som utkom året efter är utökad med 20 planscher. Enligt Warmholtz är planscherna, bortsett från de tre första, kopierade ur *Suecia antiqua & hodierna*.

30. GRUBB, N. *En sanfärdig och på bewisliga skåhl sig grundande berättelse om det så kallade oowäsendet i religion och kyrckio-disciplin*, för hwilket denna Uhmo församling/ igenom någras/ dehls argsinnades/ dehls oförståndigas falska tidningar kommit i förklehnligit rychte. Sthlm, J. L. Horrn, 1721. Liten 8:o. 78, (2 blanka) s. Något nött samtida hfrbd med svagt upphöjda bind och blåstänkta snitt men utan titel. Ryggen blekt och något fläckig. Pärmarna lätt bågnade. Fin inlaga med någon enstaka småfläck. Med Lars Ekorns namnteckning på främre pärmens insida och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Trevligt ex. *3000

Warmholtz 2415: "Probsten Grubb segrade öfver sina illviljare, efter sin död". Nils Nilsson Grubb (1681-1724) var pietistiskt sinnad kyrkoherde i Umeå landsförsamling, där han lade ned stor möda på att stärka det religiösa livet. Det hela tycks dock delvis ha gått honom ur händerna och en stark väckelserörelse växte fram, vilket föranledde att en undersökningskommission tillsattes av överordnade inom kyrkan. Föreliggande arbete är Grubbs försvarsskrift mot de anklagelser som denna kommission riktade emot honom. Den Lars Ekorn som skrivit sitt namn i boken är möjligen inspektorn med detta namn på Gimo bruk.

31. GYNTHER, S. W. *Blekinges historia och beskrifning*. Första delen. Sthlm, L. J. Hjerta, 1847. 8:o. xvi, 226, (1) s. & 1 utvikbar litograferad plansch. + GYNTHER, (S.) W. *Bleking, ett historiskt-topografiskt försök*. 1:a delen. Karlshamn, J. Cederström, 1821. 8:o. (4), 135, (1) s. + Ett bifogat konvolut med 7 litograferade plr. Grönt hklbd från slutet av 1800-talet med rött och svart marmorerat pärm-papper. Det första arbetet uppskuret och endast lätt putsat. Det andra oskuret och i mindre format. Bra inlagor med några enstaka fläckar, t.ex. på s. 128–29 i den övre marginalen i första arbetet. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Andra arbetet saknar ett extra litograferat titelblad. *9000

Setterwall 5668 respektive 5667. Ottervik 958 respektive 957. Allt som utkom av bägge arbetena. Konvolutet med planscherna har en handskriven text: "Tillhör S. W. Gynthers, Blekinges historia och beskrifning. 7 litografer ämnade att införas i de följande delarne af nämnda arbete, hvilka aldrig blefvo utgifna. Sällsynta." Planscherna avbildar bland annat byggnader, medaljer och sigill. Sven Wilhelm Gynther (1796–1873) var född i Karlskrona och länge verksam som administratör inom flottan samt var landshövding i Västernorrlands län 1851–62. Han var en flitig skriftställare och gav bland annat ut en omfattande författningssamling för flottan 1851–70.

32. HALLMAN, J. G. *Beskrifning öfver Kiöping/* en af the äldsta städer uti Swiarike, utur gamla bref, minningsmercken och fråsägner sammanletad. Sthlm, J. L. Hornn, 1728. Liten 8:o. (8), 136 s. & 1 utvikbar träsnittplansch. Med inklistrad gravyr föreställande sigill på s. 69. Ganska nött samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerad rygg, svart infärgat titelfält och rödstänkta snitt. Ett par minimala maskhål upptill i främre falsen. Stötta pärmhörn. Övre delen av försättsbladet bortklippt. Genomgående snävt skuren i övre marginalen. Enstaka understrykningar i blåck. En eskalerande fuktrand i nedre marginalen från s. 54 till slutet. Även en del fuktfläckar i den övre marginalen mot slutet. En samtida delvis bortskrapad namnteckning nederst på titelbladet, liksom initialerna "CF". *2500

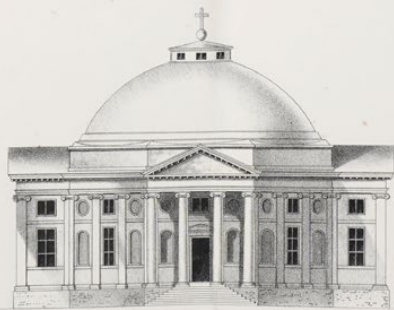
Warmholtz 409. Sigillgravvren är utförd av Carl Bergquist. Planschen föreställer slottet Köpingshus 1433. Med tryckta dedikationer på vers till "hr. Casten Feif, fri-herre och herre", P. Browallius, O. Hising, A. Risell, A. Christiernin och M. Hising. Inte bara som topografisk och historisk skriftställare gjorde sig kyrkoherden i Hedvig Eleonora församling Johan Göstaf Hallman (1701–57) sig känd, utan även som flitig författare av tillfällesdikter, vilket framgår av dedikationsdikterna.

33. HEDIN, S. *Utkast til en handbok för brunns-gäster*, jämte beskrifning öfver de mäst godkände mineral-brunnar och bad-inrättningar i Sverige. Första afdelningen, om Medevi. Sthlm, H. A. Nordström, 1803. 8:o. Grav. front, (8), 200 s. & 1 utvikbar grav. karta & 1 stor utvikbar grav. plansch. Häftad, oskuren och uppskuren i samtida gråpappomslag med en titeletikett av papper där den handskrivna titeln bleknat bort. Ryggen blekt. En fin inlaga med endast några enstaka lagerfläckar. Ett par svaga fuktfläckar i yttermarginalen från s. 196 till slutet. Trevligt ex. *6000
Bibliotheca Walleriana 4188. Allt som utkom. Frontespisen av Er. Acharius och graverad av E. Åkerland och den ovanliga stora planschen ritad av Fahlerantz och graverad av C. Akrel. Enligt företalet skulle överskottet av boken tillfalla Medevis fattigkassa. Boken behandlar medicinska aspekter, Medevis historia och nuvarande verksamhet. Sven Anders Hedin (1750–1821) var kunglig livmedikus och brunnsintendent vid Medevi 1798–1808.

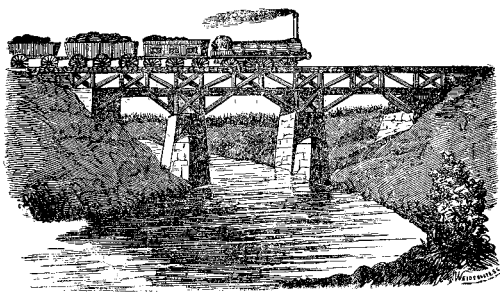
34. (HEDLUND, S. A. & EDELSVÄRD, A. W.) *Beskrifning öfver westra stambanan: Göteborg-Töreboda* jemte underrättelser för resande. Med jernvägs-karta, en lithografi och sex träsnitt. Göteborg, Hedlund & Lindskog, 1859. 8:o. Litograferad front, (4), 59, (1) s. & 1 lång utvikbar litograferad karta på 2 blad. Med illustrationer i texten. Samtida svartbrunt moaré-mönsterpressat oklbd med blindpressade ramlinjer på pärmarna och guldpräglad titeltext på främre pärm. Ryggen lätt blekt och lite nött i ändarna, pärmhörnen lite stukade. Främre ytterfalsen med obetydlig spricka mitt på. Svaga inre falsar. Lätt lagerfläckig inlaga och med några obetydliga fläckar. Med W. Cramérs namnteckning. Bra ex. *6000

Filhoi C. W. Gythens, Blotings his
7 litografier ämnade att inför
delarne af nämnde arbete
blifvo utgifna. Salicyta

Tyska Kyrkan i Carlskrona efter dessein.

34

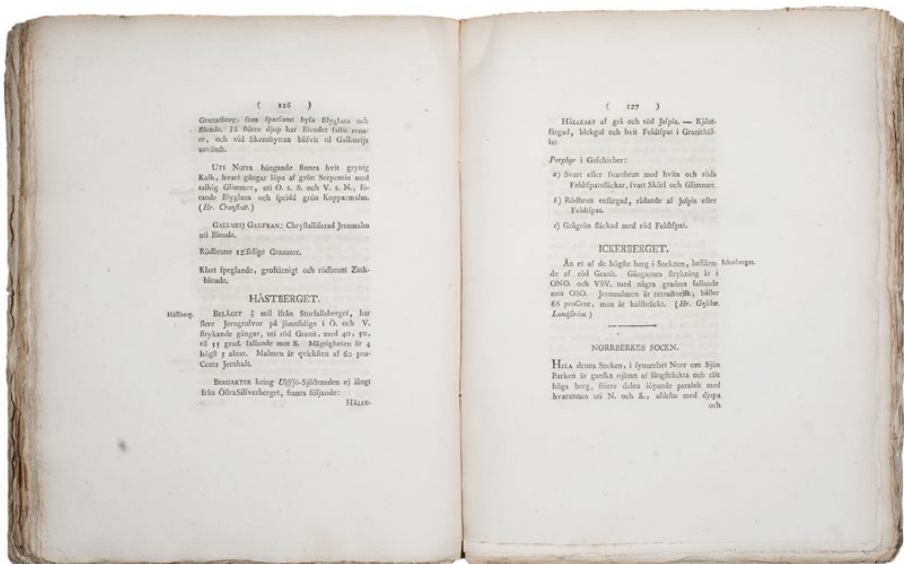
Aberstén 1816. Inleds med en hyllningsvers till projektledaren, Nils Ericson, chefen för statens järnvägsbyggnader. Frontespisplansen föreställer det nybyggda stora stationshuset i Göteborg uppfört efter ritningar av arkitekten Adolf Wilhelm Edelsvärd.

35. HERMELIN, S. G. *Tabeller öfver folkmängd och näringar i lappmarken och Vesterbotten*, utgifne. Sthlm, C. Delén, 1810. Stor 4:o. (68) s. Nära samtida tunt hfrbd med guldlinjerd rygg och marmorerade snitt. Ryggen nött och med skada nedtill. Bra inlaga och med P. E. Bergfalks namnteckning. *4000

Marklund 4689. Innehåller en mängd statistiskt material rörande lappmarken och Västerbotten, bland annat förtecknas antalet samer 1695 och 1799. Uppsalaprofessorn Pehr Erik Bergfalk (1798–1890) var jurist och ekonom samt elev och vän till E. G. Geijer.

36. (HISINGER, W.) *Samling til en minerographie öfver Sverige*. Första delen. Sthlm, J. A. Carlbohm, 1790. Stor 4:o. 24 s., 25–34, 34–35, 35–39 blad, (2), 41–216 s. Häftad och oskuren i samtida gråppomslag. En i stort bra inlaga med enstaka mindre revor i marginalerna. Sista bladet med en liten solfläck. Med Carl Jedvard Bondes formflippa exlibris. *15000

Allt som utkom. Utgavs både i oktav och som här kvarto med stora marginaler. Innehåller utkast till "svenska jordytans fysiska beskrifning, och bergarter" för Uppland, Västmanland, Dalarna och Värmland. Med noggranna beskrivningar av malmfyndigheter och gruvor. Wilhelm Hisinger (1766–1852) var kemist och mineralog och ägnade sig åt bergs- och bruksverksamhet. Han samarbetade även nära med Berzelius vilket bland annat 1804 ledde till upptäckten av grundämnet cerium. Han gav ut flera arbeten inom geologi och mineralogi. Sina betydande samlingar donerade Hisinger till Vetenskapsakademien.

36.

37. (HJELM, P. J.) *Berättelse om Elfdals porfyrverk* i Öster-Dalarna, utgifven efter höglofl. porfyrverks directionens befallning. Sthlm, C. F. Marquard, 1802. 8:o. 84 s. Nära samtida glättat grön-marmorerat pappbd utan titel. Ryggen något blekt och obetydligt stött upptill. Bra endast lätt putsad inlaga med några enstaka lagerfläckar. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Fint ex. *7500

Setterwall 5709. Wingborg 9611. Sandqvist 2831. Älvdalens porfyrverk grundades 1788 och driften upphörde 1889. Porfyrverket var i kungafamiliens ägo 1818–56 och den vulkaniska bergarten användes främst till prydnads- och nyttoföremål, byggnadsdetaljer och gravstenar. Peter Jacob Hjelm (1746–1813) var kemist och mineralog samt föreståndare för Bergskollegiets kemiska laboratorium. Han hade hand om försäljningen av produkter från porfyrverket från 1797 och blev senare även styrelseledamot i bolaget.

38. HOF, S. *Memoria gymnasii Scarensis* ab augustissima regina Sveciae Christina conditi solennitate iubilaeae primum celebrata an. MDCCXLI d. XXXI aug. hoc autem qualicumque monumento posteritati consecrata. Skara, H. A. Moeller, 1747. 8:o. 256, (8) s. Samtida hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg, mörkbrunt infärgat titelfält och stänkta snitt. Ryggen något blekt och titeltexten till en del bortnött. Smärre äldre anteckningar på främre pärmens insida. Ett tunnare arbete är utplockat på slutet. Bra inlaga med endast enstaka obetydliga lager- och rostfläckar. Med D. G. Neschers namnstpl på titelbladet, liten duplettmarkering i bläck och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3500

Warmholtz 9133. Sallander 412: "sällsynt". Arbetet är en dokumentation av festligheterna vid Skara gymnasiums hundraårsjubileum. På s. 23 ett deltitelblad till Olaus Odhelius jubileumstal över drottning Kristina med inledande gymnasieprogram daterat den 20 augusti 1741 och s. 89 är ett deltitelblad till Sven Hof's "Dissertatio epistolaris, de scholis ordinandis et curandis". I den senare argumenterar Hof för att den bokliga bildningen ska inriktas på samhällsnytta och dessutom anpassas efter individens förutsättningar. Sven Hof (1703–86) var lektor vid Skara gymnasium och bidrog väsentligt till förbät-

randet av dess bibliotek, till vilket han även donerade sin boksamling. Daniel Georg Nescher (1753–1827) var vinhandlare och överinspektör samt framstående bok- och myntsamlare. Neschers stora och fina boksamling inköptes efter dennes död i sin helhet av Kungliga biblioteket 1828 och delar såldes senare på dubblettauktioner.

39. (HOF, S.) *Dialectus vestrogothica*, ad illustrationem aliquam linguae svecanae, veteris et hodiernae, dissertatione philologica et vocabulorum vestrogothicorum indice explanata. Sthlm, J. A. Carlbohm, 1772. 8:o. 334 s. Samtida stänkdekorerat hfrbd med upphöjda bind, blindpressad rygglinjering, ljusbrun titel etikett av glättad papp och stänkta snitt. Lätt stötta pärmhörn. Inlagan med enstaka förstrykningar i blyerts. Några smärre solkfläckar på s. 83–85 och 118. En samtida namnteckning skriven på bakre pärmens insida. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Trevligt ex. *8000

Warmholtz 8995. Sallander 411. Det första separata arbetet om västgötadialekten och enligt *Svenskt biografiskt lexikon* "vår första vetenskapliga dialektmonografi" överhuvudtaget. Arbetet inleds med en utförlig grammatisk del som följs av en ordlista på s. 81–334. Ordlistan förtecknar de västgötska orden vilka översatts till uppsvenska och latin. Språkforskaren Adolf Noreen (1854–1925) kallar *Dialectus vestrogothica* "ett arbete, som ej blott ojämförligt överglänste hela den föregående litteraturen i ämnet både i fråga om utförlighet och vetenskaplig hållning, utan som i båda dessa avseenden först i vår tid blivit överträffat". Arbetet innehåller även en liten ordlista över västgötaknallarnas månsing. Sven Hof (1703–86) var lektor vid Skara gymnasium och gjorde viktiga insatser inom den svenska språkvetenskapen.

40. HOLMBERG, A. E. *Bohusläns historia och beskrifning*. I–III. Uddevalla, S. V. Bagge, 1842 respektive C. G. Malmgren, 1843–45. 8:o. (4), XIX, (1 blank), 182, (2) s. & 2 litograferade plr + (5, 1 blank), 280, (2) s. & 2 litograferade musiknoter på 1 plansch & 2 litograferade plr + (2), 503, (6) s. & 2 litograferade plr, varav 1 utvikbar. Med illustrationer i texten. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Ryggen kraftigt blekt. Oskuren och delvis ouppskuren inlaga med

enstaka obetydliga lagerfläckar. En del sidor med lite störande spegeltryck, särskilt mot slutet. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris.

*7500

Setterwall 5688. Aberstén & Tiselius 47. En andra upplaga utkom 1867. Del I utgörs av en allmän beskrivning av Bohusläns natur, historia och sedvänjor, del II-III behandlar de olika socknarnas historia, karaktär och förhållanden. I andra delen återfinns flera träsnitt av hällristningar i texten, bland annat de i Tanum. I tredje delen återfinns ett helsides träsnitt av Bohus fästning på s. 372. *Svenskt biografiskt lexikon* understryker arbetets "spännvidd och detaljrikedom" och kallar det en av klassikerna i svensk topografisk litteratur. Axel Emanuel Holmberg (1817-61) hade verkat som pastorsadjunkt i Bullarens härad och författade flera arbeten och artiklar med anknytning till svensk historia och arkeologi, bland annat *Skandinavians hällristningar* (1848).

41. HOLMBERG, A. E. *Några ord om det ömkeliga tillståndet på kongl. och Hvitfeldtska stipendiögodsens i Bohus län*. Med anledning af Tobias Linds motion i bondeståndet den 23 december 1847, till riksens ständers behjertande, nedskrifna. Göteborg, N. J. Gumpert & comp., 1848. 8:o. (2), 81, (1 blank), 1-99 s. Samtida hfrbd med guld- och blindlinjerad rygg. Ryggen blekt och lite torr. Stor fin inlaga. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris.

*5000

Aberstén & Tiselius 1620 som endast hänvisar till bilagorna i den sista pagineringsföljden. Hvitfeldtska stipendiefonden bygger på en donation 1664 av Margareta Hvitfeldt och Karl XI:s brev från 1694.

42. HYLANDER, S. *Catalogus reliquiarum sanctorum in ecclesia Lundensi*, quem, e codice ms. Regiæ bibliothecæ Hafniensis, editit. Lund, literis Berlingianis, 1820. 8:o. (2), 48 s. Marmorerat glättat pappbd från 1800-talets första tredjedel med svarttryckt titeletikett på frampärmen och gula snitt. Ryggen lite blekt och nött. Fin ren inlaga på skrivpapper.

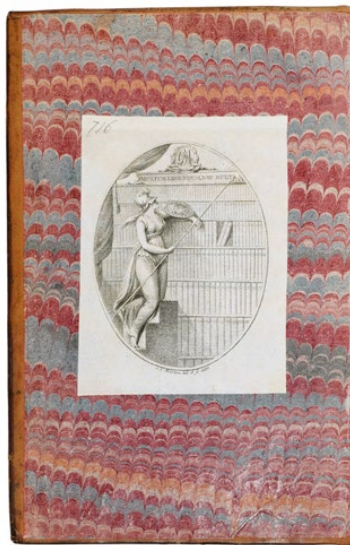
*3000

Setterwall 5886. Cappelin s. 54. Om Lunds domkyrkas relikier och helgonlämningar.

43. HÜLPHERS, A. A. *Dagbok öfver en resa igenom de, under Stora Kopparbergs höfdingedöme lydande lähn och Dalarne år 1757*. Västerås, J. L. Horrn, 1762-(63). 8:o. Grav. titelblad, (14), 656 s. & 1 utvikbar gränskolorerad grav. karta. Träsnittsillustrationer i texten. Charmigt samtida marmorerat skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, ljusbrun titeletikett av glättad papp och röda snitt. Ryggen något blekt och lätt nött. Skinnreva vid nedre bakre pärmhörnet. Inlagan ställvis något lagerfläckig och med enstaka aningen bruntonade ark. En solfläck i nedre marginalen på s. 530. Med Gustaf d'Albedyhlss grav. exlibris. Bra ex.

*6000

Bring 180. Warmholtz 273. Wingborg 7714. Furuland 7:16. En variant finns med tryckt titelblad, och då med tryckåret 1763. Detta ersattes oftast, som här, med det graverade titelbladet daterat 1762. Kartan över Dalarna och Stora Kopparbergs län är graverad av E. Borg. Arbetet inleds med en rekommendationsskrivelse av Pehr Wargentin och innehåller hyllningsverser av J. Svedelius, J. Boëthius, P. Arosenius och J. Schedvin Danielsson. I Hülphers Dalabeskrivning, till omfånget tre gånger större än Linnés

motsvarende, beskrivs utförligt bland annat Stora Kopparbergs gruva, städerna Falun, Hedemora och Säter samt landskapets många socknar. Handelsmannen i Västerås Abraham Abrahamsson Hülphers (1734–98) är en av de flitigaste och mest betydelsefulla topografiska författarna i Sverige under 1700-talet. Hans topografiska arbeten tillkom enligt en fast arbetsordning. Väl hemkommen från en resa sammanställde Hülphers sina intryck grundade på anteckningarna ur sin resedagbok. Detta utkast sändes till kyrkoherdar och ståndspersoner i den berörda trakten med en begäran om kompletteringar och rättelser. Hülphers bifogade även en omfattande frågelista som var inspirerad av den som J. Faggot hade presenterat i sin uppsats "Tankar om fäderneslandets känning och beskriwande", tryckt i *Vetenskapsakademiens handlingar* 1741. I ett nära samarbete med sina informanter och genom en omfattande brevväxling växte så småningom en färdig text fram. Diplomaten Gustaf d'Albedyhl (1758–1819) byggde upp ett stort och fint bibliotek inom svensk historia med Warmholtz breda perspektiv på ämnet som förebild. Det ärvdes och utvidgades av sonen Carl Gustaf d'Albedyhl (1800–56) som dock tvingades sälja boksamlingen 1843. Den var tänkt att ropas ut på auktion men Carl Jedvard Bonde (1813–95) köpte i förväg samlingen i sin helhet samtidigt som han övertog d'Albedyhls hovtjänst som överceremonimästare vid hovet. Gustaf d'Albedyhls exlibris är det tredje av de nämnda av Carlander. Det är graverat av J. F. Martin och föreställer Minerva stående på en trappa framför en bokhylla. Med ett spjut pekar hon på devisen "Multum legendum, non multa" – man bör läsa grundligt, ej mycket.

44. HÜLPHERS, A. A. *Underdånigaste fägne-tal/ uppå hans kongl. majestäts, vår allernådigste konungs Adolph Friedrichs höga namns-dag, den 23 junii 1769 hållit för det sällskap, som då war samladt wid Sätra brunn* i Kila sockn och Westmanland. Hwarjämte bifogas historiske anmärkningar om samma hälso-källas upfinnare och ägare, samt flere der skedde förändringar. Västerås, J. L. Horrn, 1770. 4:o. (2), 16 s. + HÜLPHERS, A. A. *Kort berättelse/ med förteckning uppå de wid närvarande tid i Sverige uptagne och mäst bekante mineral-brunnar/* landsskaps wis anförde. Västerås, J. L. Horrn, 1770. 4:o. 56, (2) s. Marmorerat glättat pappbd från 1800-talets första tredjedel utan titel. Små stötmärken i ryggändarna. Pärmarna något bågna. Bra inlagor med breda marginaler. Med

en samtida tillskrift på det första arbetets titelblad: "Herr handelsman Olof Sandström". Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *8000

Warmholtz 1112 för det första arbetet som är skrivet på vers. På s. 12–16 återfinns "Anmärkningar om Sätra hälso-brunn i Westmanland". Warmholtz 1101 och Bibliotheca Walleriana 4958 för det andra arbetet där 348 källor förtecknas, dels sådana som utvecklats till framstående och välbesökta brunnsorter, dels enkla källor nyttjade av lokalbefolkningen, varav en del sinade. Innehåller även utdrag ur arbeten av J. G. Wallerius och avslutas med tre brunnsböner: den första "Utaf doctor Müllers wasser-andacht", den andra "Bön under påstående brunns-cur" och den tredje "Bön efter fulländad brunns-cur". Allra sist återfinns ett alfabetiskt register över de omnämnda brunnarna. Abraham Abrahamsson Hülphers var en av de mest betydelsefulla topografiska författarna i Sverige under 1700-talet och Västerås ledande tillfällighetspoet under århundradets andra hälft. Det finns en Olof Sandström (1735–87) som var handelsman i Härnösand och möjligen är tillskriften en dedikation till honom från Hülphers.

45. HÜLPHERS, A. A. *Samlingar til en beskrifning öfwer Norrland*. I–V:I–2. Västerås, J. L. Horrn, 1771–97. 8:o. Grav. titelblad, (12), 129, (3), 1–30, (2) s. & I utvikbar gränskolorerad grav. karta + grav. titelblad, (12), 272, 1–33, (3) s. & I utvikbar gränskolorerad grav. karta + grav. titelblad, (12), 124, 1–8 s. + grav. titelblad, (16), 392, 1–72 s. & I utvikbar handkolorerad grav. karta + grav. titelblad, (16), 344, 1–64 s. & I utvikbar gränskolorerad grav. karta + grav. titelblad, (16), 160 s. Sex charmiga samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerade ryggar och titeletiketter av glättad papp. Stänkta snitt. Pärmpappret med olika klistermarmorerade dekorer. Banden bundna vid lite olika tidpunkter och har därför aningen olika utseende och skinnfärg. Inlagorna i bra skick, men som vanligt med enstaka lagerfläckar, en del råkanter och någon mindre reva i marginalen. I del I en smärre fuktfläck i yttermarginalen från s. 19 till slutet i den sista pagineringsföljden. Del II har ett par små solkfläckar på s. 32–33. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Trevlig svit. *17500

43.

Setterwall 5636. Carli 1065. Forsbom s. 39. Hasselberg s. 122. Marklund 239r. Med hyllningar av bland andra J. M. och E. M. Fant, G. A. Boudrie, J. Schedvin, P. Svedelius, O. Bergklint, N. J. Funck, J. A. Lindblom, O. Strandberg, L. Hydrén, J. H. Lidén, G. A. Tayarden och P. N. Christiernin. De olika delarna beskriver i tur och ordning: Medelpad, Jämtland, Härjedalen, Ångermanland, Västerbotten och Västerbottens städer. Årtalet på det graverade titelbladet till del IV är enligt Kungliga bibliotekets katalog ändrat för hand på alla påträffade exemplar, liksom här. Komplettt svit av Hülphers Norrlandsbeskrivningar sänär som på del V:3 som utgavs först 1922 och den separat utgivna volymen om Gästrikland 1793.

46. HÜLPHERS, A. A. *Samling til korta beskrifningar öfwer swenska städer. I. flocken om städerna i Westmanland.* Västerås, J. L. Horrn, 1778. 8:o. Grav. titelblad, (12), 108 s. + HÜLPHERS, A. A. *Samling til korta beskrifningar öfwer swenska städer. 2dra flocken om städerna i Södermanland.* Västerås, J. L. Horrn,

45.

1783. 8:o. Grav. titelblad, (8), 136 s. Två charmiga samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerade ryggar, titeletiketter av glättad papp och stänkta snitt. Volymerna bundna vid olika tillfällen och lite olika i utförande och skinnfärg samt med helt olika klistermarmorade pärmapper. Inlagorna något lagerfläckiga, lite mer i del I där även en liten fuktfläck i övre marginalen förekommer på sina håll. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris.

*5000

Warmholtz 221a för första arbetet. Setterwall 5635. Allt som utkom. Med hyllningsverser av A. Norberg och E. Kullberg. De beskrivna städerna är Västerås, Arboga, Köping, Sala, Lindesberg och Nora i Västmanland samt Nyköping, Strängnäs, Torshälla, Eskilstuna, Mariefred, Trosa och Södertälje i Södermanland. I författarens *Samlingar til en beskrifning öfwer Norrland* V:2 som utkom 1797 ingår en fristående fortsättning "Om Westerbottens städer".

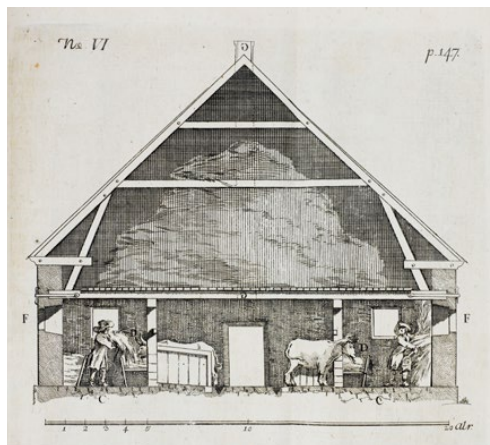
46.

47. HYLTEÉN-CAVALLIUS, G. O. *Wärend och wårdarne*. Ett försök i svensk ethnologi. I-II. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1863-68. 8:o. (10), 503, (1 blank), XIII, (1 blank, 1) + (7, 1 blank), 466, (1, 1 blank), LIX s. Med träsnittsillustrationer i texten. Två samtida hfrbd med guldornerade och blindpressade ryggar. De marmorerade pärmapperena med samma mönster, men i olika färgställning. Ryggarna något blekta och med ett antal fläckar. Rena, oskurna och delvis ouppskurna inlagor. En fuktfläck i nedre marginalen på s. 1 i del I. Trevligt ex. med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4500

Setterwall 6404. Cappelin s. 42. Exemplet har i del I de båda varianttitelbladen. *Wärend och wårdarne* tillhör de klassiska svenska etnografiska arbetena. *Svenskt biografiskt lexikon* menar att "verket rymmer ett oändligt etnologiskt källstoff, vilket - utnyttjat med varsamhet - har ett bestående värde för all framtid".

48. (HÅRLEMAN, C.) *Dag-bok öfver en ifrån Stockholm igenom åtskillige rikets landskaper gjord resa*, år 1749. Sthlm, L. Salvius, 1749. 8:o. (4), 93, 96-98, 97-106 s. Träsnitt i texten på s. 23. + (HÅRLEMAN, C. *Resa 1750*). Sthlm, L. Salvius, 1751. 8:o. (2), 235, (1) s. & 6 utvikbara grav. plr & 1 utvikbar grav. karta. Träsnitt i texten på s. 20 och 170. + (HÅRLEMAN, C. *Resa 1752*). Sthlm, L. Salvius, 1753. 8:o. (10), 34 s. & 2 utvikbara grav. kartor. Träsnitt i texten på s. 13, 20 och 21. Nött samtida hfrbd med upphöjda bind, oxiderad ryggdekor, infärgat titelfält och stänkta snitt. Något snedläst. Ryggen naggad upptill och färgen har flagat lite på titelfältet. Nedre pärmhörn stukade. Inlagan med äldre marginalanteckningar. Sporadiska fuktränder i övre marginalen. Med spår av gammal auktionsremsa på frampärmens insida. En utvikbar grav. plansch i första arbetet saknas och likaså en i tredje delen. *7500

Bring 163, 167 respektive 171. Warmholtz 265-67. Cappelin s. 54. Ottervik 2064. Aberstén & Tiselius 201-02 för del I-II. Aberstén 167-167 1/2 för de två första arbetena. För 1750 års resa har Bring ej nämnt den sista opaginerade sidan med tryckort och tryckare. 1750 och 1752 års resor

48.

utgavs utan titelblad och inleds med de tryckta dedikationerna till C. F. Piper. 1752 års resa utgavs av H. H. von Liewen efter Hårlemans död 1753. Enligt Bring saknas ofta planschen i första delen eftersom den trycktes efter att boken släppts på marknaden och likaså är planschen i tredje delen ovanlig, båda saknas i detta exemplar. I första delen skildras bland annat Södertälje, Jönköping, Lund, Göteborg, Vänersborg, Lidköping, Mariestad, Örebro, Enköping, en besiktning av slussbyggandet vid Lilla Edet och en vidlyftig beskrivning över Trollhättan. I andra delen avhandlas bland annat Linköping, Kalmar, Karlskrona, Lund, Malmö och Arboga. Bland planschererna kan en plan över Ramlösa brunn signerad J. E. Rehn nämnas. Brevet i del III är daterade på Maltesholm i Skåne och rör i huvudsak landskapet i fråga.

49. HÅRLEMAN, C. *Erste Reise durch einige schwedische Provinzen*. Zwote Auflage. Leipzig, bey G. Kiesewetter, 1764. 8:o. 144 s. & 3 grav. plr, varav 2 utvikbara. + HÅRLEMAN, C. *Zwote Reise durch einige schwedische Provinzen*. Leipzig, bey G. Kiesewetter, 1764. 8:o. 300, (2 blanka) s. & 6 utvikbara grav. plr. Träsnittsillustrationer i texten på s. 36 i del I och s. 27 och 222 i del II. Stänkdekorerat hfrbd från början av 1800-talet med guldlinjerad rygg, titeletikett av glättad papp och gula snitt. Några små fläckar på ryggen. Fin inlaga. Ett trevligt ex. *6000

Bring 163 respektive 167. Warmholtz 265, noten, för det första arbetet. Den tredje resan blev aldrig översatt. Den tyska översättningen av första resan trycktes första gången 1751. I första delen återfinns en planch med en vy och en karta över Trollhättan samt profilrötningar av de tre slussarna, som inte finns i den svenska upplagan även om en annons i *Lärda tidningar* 1752 utlovade en sådan. Andra delen innehåller bland annat en planch föreställande en runsten i Ramlösa och en karta över Hjälmar kanal.

50. HÄLLSTRÖM, C. P. *Förteckning på de orters geografiska bredd och längd, i Vesterbottens höfdingdöme*, som blifvit bestämde genom astronomiska observationer. Sammandragen. Sthlm, C. Delén, 1803. Stor 4:o. 40 s. Häftad i samtida gråpappomslag. Ryggen något gulnad. Fin inlaga med breda delvis oskurna marginaler. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3500

Marklund 7351. Utgavs även som en del av *Försök till beskrifning öfver lappmarken och Vesterbotten, uti särskilda afhandlingar utg. af S. G. Hermelin* 1803–10. Carl Peter Hällström (1774–1835) var bördig från Ilmola socken i Vasa och har av Ekstrand i *Svenska lantmätare* kallats "Sveriges förnämsta kartograf". Han gjorde en mängd forskningsresor i Sverige och Finland, resor som sammantagna uppskattats till ca 8000 mil. Hällström blev i Bergskollegium bekant med S. G. Hermelin hos vilken han blev informator och som 1797 bekostade Hällströms geografiska ortsbestämningar i Sverige och Finland. Åren 1798–1818 utarbetade Hällström 22 kartor i det Hermelinska kartverket och det var i mångt och mycket Hermelins frikostighet som möjliggjorde Hällströms forskning. 1818 gav han ut ett motsvarande verk över hela Sverige och Norge: *Förteckning på orters geografiska bredd och längd i Sverige, bestämda genom astronomiska och chronometrisk observationer*.

51. HÖGSTRÖM, P. *Beskrifning öfver de til Sveriges krona lydande lapmarker*, innehollande kort underrättelse så wäl om landets belägenhet och beskaffenhet i gemen, som des inwånares tilstånd och husholdning, deras seder, maner och lefnadsart, samt laster och widskepelse, m.m. framgifwen. Sthlm, L. Salvius, (1746?). 8:o. (20), 271, (1 blank, 12) s. Samtida nött hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerad rygg och stänkta snitt, men utan titel. Den blekta och lite fläckiga ryggen med defekt upptill och en samtida numrering i andra fältet. Nötta pärmapper. För- och

eftersättsblad urrivna. En bra inlaga med en liten fläck på s. 169–70. Sidorna 241–55 felskurna med smärre bokstavs förluster. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4500

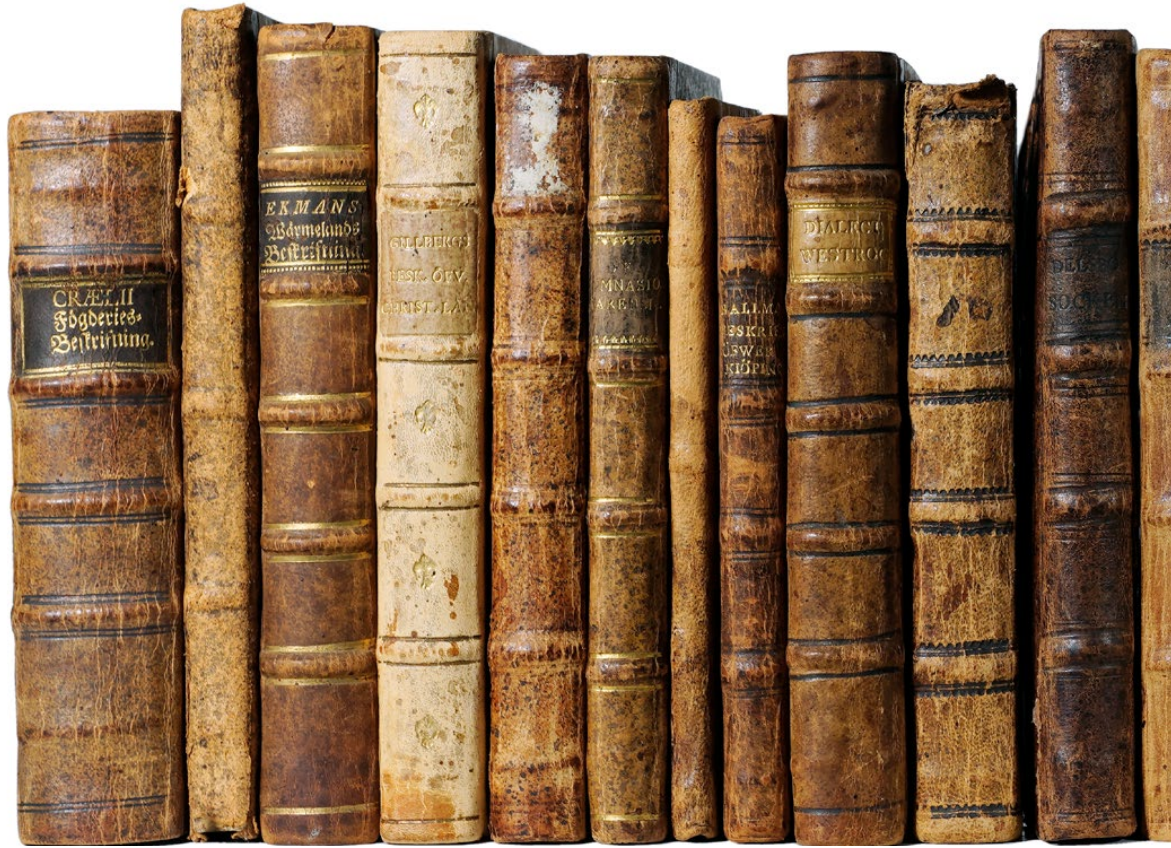
Warmholtz 712. Marklund 2580. Qvigstad & Wiklund s. 153. Hebbe 443. Det råder delade meningar huruvida boken är tryckt 1746 eller 1747. Det första kapitlet rör lappmarkens natur i allmänhet, kapitel 2–13 beskriver det samiska folket och det avslutande 14:e kapitlet de svenska nybyggarna i området. Pehr Högström (1714–84) föddes i Medelpad och studerade i sin ungdom vid Härnösands gymnasium där han var klasskamrat med Pehr Wargentin. Som lappmarksmissionär, kyrkoherde i Gällivare och senare i Skellefteå fick han goda förstahandskunskaper om samerna och hans beskrivning är banbrytande jämfört med tidigare endast på andrahandsuppgifter författade verk. Warmholtz skriver att Högström "icke framgifvit annat, än det han sjelf sedt och förfarit; följaktligen har han på många ställen måst gå ifrån så wäl Scheffers, som andras berättelser och meningar". Av kyrkoherden i Lycksele Pehr Fjellström hade Högström lärt sig lulesamiska och den samiske historikern Israel Ruong skriver att "Högström är den förste som behärskade samiska helt och fullt av dem som skildrat samerna och deras liv, sedvänjor, näringar, religion och folketro. Han gjorde det på en tid då samernas kultur var intakt. Skildringen överflödar av detaljer". Författaren framställer såväl landskapet som samerna i ljus dager, även om han kraftfullt tar avstånd från de senares avgudadyrkan. Av språkhistoriskt intresse kan nämnas det som Högström har att säga om "borgarmålet", ett blandspråk mellan svenska och samiska som användes i handeln och på marknader. Högström anför några exempel på det som språkforskare idag skulle kalla ett svenskt pidginspråk: "Hur sit din heit? det är: huru heter du?". Boken översattes till danska, tyska och franska och blev anledningen till Högströms inval i Vetenskapsakademien 1749. Högström utgav även bland annat en förkortad utgåva på lulesamiska av Luthers katekes, "Högströms frågebok" kallad, som enligt Petrus Læstadius ännu under 1800-talet var samernas främsta religionsbok.

52. INSULANDER, O. *Afhandling angående hufvudsakligaste grunderne till jordeboks-kunskapen för Gestrkland*, författad år 1810, tillökt 1814, särdeles med bilagor, och för Helsingland år 1815. Sthlm, O. Grahn, 1816. 4:o. (10), 195, (1 blank), 195 1/2, 195 1/4, 195 1/4, (1 blank, 1, 1 blank), 197–212, (7) s. Samtida lätt nött alrotsmarmorerat hfrbd med guldlinjerad rygg och röd titeletikett i glät-

tad papp samt matchande alrotsmarmorerade pärmpapper. Gula snitt. Ryggen delvis med små stänkfläckar. Den rena inlagan med bara någon enstaka småfläck. Med Johan Henrik Schröders exlibris satt över en namnteckning. *2500

Forsbom s. 135–36. Olof Insulander (1759–1824) var lantmäteridirektör och kronofogde i Gästrikland. Johan Henrik Schröder (1791–1857) var universitetsbibliotekarie och professor i Uppsala samt en framstående boksamlare. Hans böcker såldes på auktion i februari 1866. Enligt Klemming rädde på auktionsdagen sådant snöoväder att många bud och köpare blev försenade till auktionen. Därför blev priserna ofta låga. En av de stora köparna var Carl Jedvard Bonde.

53. LENÆUS, K. N. *Delsboa illustrata*, eller Delsbo socken i norra Helsingland, i sådan måtto ljustiga beskrefwen, at de förelagde fyra och fyratio frågor, dem framledne högwördige dom-probsten i Wäxiö, herr doctor Sven Bælter, då han år 1736 ännu war philosophiæ kandidat, åstundade få swar uppå, här warda beswarade, såsom de äfwen samma året straxt beswarades. Sthlm, Nyström och Stolpes förlag, 1764. 8:o. (14), 256, (2) s. & 1 utvikbar grav. karta & 1 utvikbar träsnittsplansch med kompletterande tryckt text. Med spridda illustrationer i texten. Samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerad rygg,

16.

18.

20.

26.

27.

38.

30.

32.

39.

51.

53.

mörkt brunt infärgat titelfält och stänkta snitt. De nötta pärmarna aningen bågnade och den främre bräckt. Främre inre fals sprucken och försättsbladet urrivet. I stort en bra inlaga med enstaka lagerfläckar. Ett par svaga fukt- eller solkfläckar på s. 167–68 och 253–54. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *5000

Warmholtz 655. Forsbom s. 250–52. Med tryckt dedikation till Vetenskapsakademien, hyllningsdikt av Magnus Beronius och företal av Sven Bælter. Den stora planschen avbildar "Delsbo rune-häll". Författarens arbete med denna sockenbeskrivning var färdigt i manuskript redan 1736, men utgivningen drog av okänd anledning ut på tiden. När utgivningen väl kommit till stånd fick boken

ett syrligt mottagande. Inte minst gällde detta i Gjörwells *Svenske Mercurius*, där signaturen Democritus stod för en häcklande genomgång av hela arbetet. Forsbom menar att personen bakom signaturen Democritus var J. H. Lidén, "som på detta sätt tog hämd på Lenæus för dennes kritik av Rhyzelii Episcoposcopia". En försvarsskrift publicerades i *Svenska magazin* 1766 tillsammans med förnyad kritik av Democritus. Arbetet är inte desto mindre en grundlig genomgång av hela Delsbo socken med beskrivning av geografi, mineralogi och bergsbruk, märkliga händelser i socknens historia, traditioner, dialektala uttryck, folkdräkter m.m. Knut Nilsson Lenæus var född i Lena socken i Uppland 1688, men blev kyrkoherde i Delsbo 1733 och stannade där till sin död 1776.

72.

76.

77.

79.

85.

89.

99.

54. LIGNELL, A. *Beskrifning öfver grefskapet Dal.* I-II. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1851-52. 8:o. xvii, (1), 446 s. & 1 litograferad karta + (2), 267 s. Med en del illustrationer i texten. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Ryggen något blekt och aningen nött. Inlagan oskuren och delvis ouppskuren. Några enstaka lagerfläckar, varav en kraftigare på s. 241 i del II. Med Carl Jedvard Bondes formklippa exlibris.

*4500

Setterwall 5726. Bördh 1519. Komministern i Kila Anders Lignells (1787-1863) viktiga Dalslandsbeskrivning är uppdelad i dels en allmän historisk och systematisk översikt, dels en noggrann beskrivning härads- och sockenvis. Arbetet väckte uppmärksamhet redan i samtiden, belönades av Vitterhetsakademien och C. G. Styffe skrev i en berömmande recension att verket "i omfattning och grundlighet lämnar de flesta om ej alla andra landskapsbeskrivningar långt efter sig". Åtskilliga tidigare inte publicerade äldre handlingar anföres här i sin helhet.

55. LINDERBERG, C. *Kort beskrifning öfver staden Falun och Stora Kopparbergs grufvan*, med bifogade kartor och vuer. Sthlm, C. Delén, 1804. 8:o. 54 s. & 3 utvikbara grav. kartor & 2 grav. plr, varav 1 utvikbar. Nära samtida glättat marmorert pappbd utan titel. Blågröna stänkta snitt. Inlagan genomgående lager- och fuktfläckig, mest i början där fuktranden är gultonad. Kartan som är bunden sist har några äldre lagningar på baksidan, vilken även har en gammal överstruken numrering. Med Carl Jedvard Bondes formklippa exlibris.

*4000

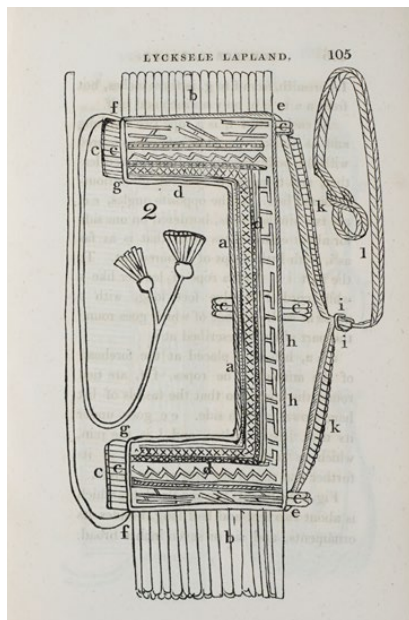
Setterwall 5713. Wingborg 8148. Med en inledande tryckt rekommendationsskrivelse av bergshauptman A. Pihl. Den första kartan, som är upprättad av Linderberg, föreställer Falu stad och gruva. De övriga grayrerna avbildar Olof Hansson Swartz karta över gruvan, en karta över gruvfältet, en vy av gruvans öppning och slutligen en ort i gruvan "på 182 fannars djup". Alla är graverade av Fr. Akrel.

56. LINNÉ, (C. VON). *Lachesis lapponica*, or a tour in Lapland, now first published from the original manuscript journal of the celebrated Linnæus; by James Edward Smith. I-II. London, R. Taylor

and co., 1811. 8:o. xvi, 366, (2 blanka) + (2), 306, (2) s. Med ett stort antal träsnitt i texten. Samtida stänkdekorerat hfrbd med guldlinjerad rygg, ljusbrun titeletikett och rund, grön nummerskylt, båda i glättad papp. Stänkta snitt. Ryggen med några smärre fläckar. Främre pärmen delvis blekt och lite solkig. Några smärre fuktfläckar på de övre snitten. En bra inlaga med enstaka obetydliga fläckar. Ett mindre hål i yttermarginalen på s. 205 i del I. Gammal duplettmarkering i blyerts. Trevligt ex.

*15000

Soulsby 192. Bring 136. Schiötz 608a*. Marklund 3591. Första upplagan av Linnés *Lappländska resa*, översatt av Carl Troilius. Resan företogs 1732 men kom ut på svenska först 1888. Träsnitten är utförda av R. T. Austin efter Linnés teckningar och föreställer djurarter, hantverksföremål, landskap m.m. I ett appendix till del II återges ett extrakt ur Wahlenbergs "berättelse om mätningar och observationer" i översättning av J. Dryander. Smith presenteras på titelbladet som "president of the Linnæan society", där manuskriptet till resan förvaras. Smith utgav efter att ha förvärvat Linnés samlingar flera olika tidigare oppublicerade arbeten av denne.

56.

57.

57. LINNÉ, C. VON. *Öländska och gothländska resa* på rikens högloflige ständers befallning förrättad åhr 1741. Med anmärkningar uti oeconomien, naturalhistorien, antiquiteter &c. med åtskillige figurer. Sthlm och Uppsala, hos G. Kiesewetter, 1745. 8:o. (14), 344. (30) s. & 2 utvikbara grav. kartor & 1 utvikbar grav. plansch. Med flera träsnittsillustrationer i texten. Ganska nött samtida hfrbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, titeletikett av glättad papp och stänkta snitt. Ryggen torr och skinnet på binden delvis bortnött. En namnteckning bortklippt nederst på titelbladet. Några smärre fuktränder dyker sporadiskt upp i övre och i yttre marginalerna. En rostfläck i nedre marginalen på s. 303. Med Aron Westéns grav. exlibris och C. Bondes namnteckning.

*25000

Soulsby 202. Bring 148. Hebbe 322. Molér 611. Kartan över Öland är signerad Carl Bergquist. Instruktionen för resan från rikens ständers Manufakturkontor avtrycks på ett par av preliminärbladen i början av boken. Aron Westén (1737–1814) var bland annat författare till *Svenska hofclereciets historia*, vars första del utkom 1779. Westéns exlibris är komponerat av Johan Snack och hans stora

bibliotek såldes på Uppsala auktionskammare 1815. Där köptes den nog av Carl Jedvard Bondes farfar Carl Jöran Bonde på Nynäs.

58. LINNÉ, C. VON. *Reisen durch das Königreich Schweden*, welche auf Befehl der hohen Obrigkeit, zur Verbesserung der Naturkunde, Haushaltungs- und Arzneykunst von ihm angestellt, und mit Anmerkungen, so die Geschichte, Alterthümer, Sitten und Lebensart der Einwohner betreffen, nachher sind herausgegeben worden. Aus dem Schwedischen übersetzt. Erster Theil mit Charten und Kupfern. Leipzig, bey G. Kiesewetter, 1756. 8:o. (34), 336 s. & 1 utvikbar grav. karta & 2 grav. plr, varav 1 utvikbar. Med en grav. vinjett på serietitelbladet. Nött och fläckigt samtida enkelt pappbd med stänkta snitt. Smärre samtida handskrivna numreringar och märken av en bortriven auktionsetikett på främre pärrens insida. Främre inre falsen sprucken nedtill. Bra inlaga med några enstaka lagerfläckar och några små fuktfläckar i övre marginalen i början och s. 109–11. En del vikta hörn.

*9000

Soulsby 213 ("Wanting the main title"). Bring 164, noten. Cappelin 73. Med tryckt dedikation till C. F. Piper och med förord av översättaren daterade Stockholm den 21 och 28 mars 1755. Linnés *Skånska resa* från 1751 översatt till tyska av Carl Ernest Klein som även försett arbetet med ett stort antal fotnoter. Ovanligt nog komplett med båda titelbladen, serietitelbladets titel lyder: "Versuche einer Natur- Kunst- und Oeconomie Historie, von einigen Swedischen Provinzien, nach eigener Untersuchung zum Drucke befördert". Detta var alltså tänkt som en första del i en serie översättningar av Linnés resor i Sverige. Någon ytterligare del utkom dock aldrig av denna serie.

59. LJUNGGREN, G. & RICHARDT, F. *Skånska herregårdar*. I–VI + *Tillägg och rättelser*. Lund, Berlingska boktryckeriet, 1852–63. Tvär-folio. (32) blad & 12 litograferade plr + (41) blad & 12 litograferade plr + (39) blad & 12 litograferade plr + (49) blad & 12 litograferade plr + (43) blad & 12 litograferade plr + (43) blad & 18 litograferade plr + (31) blad. Tre något nötta samtida hfrbd med guldornerade ryggar. Ryggarna blekta och med några

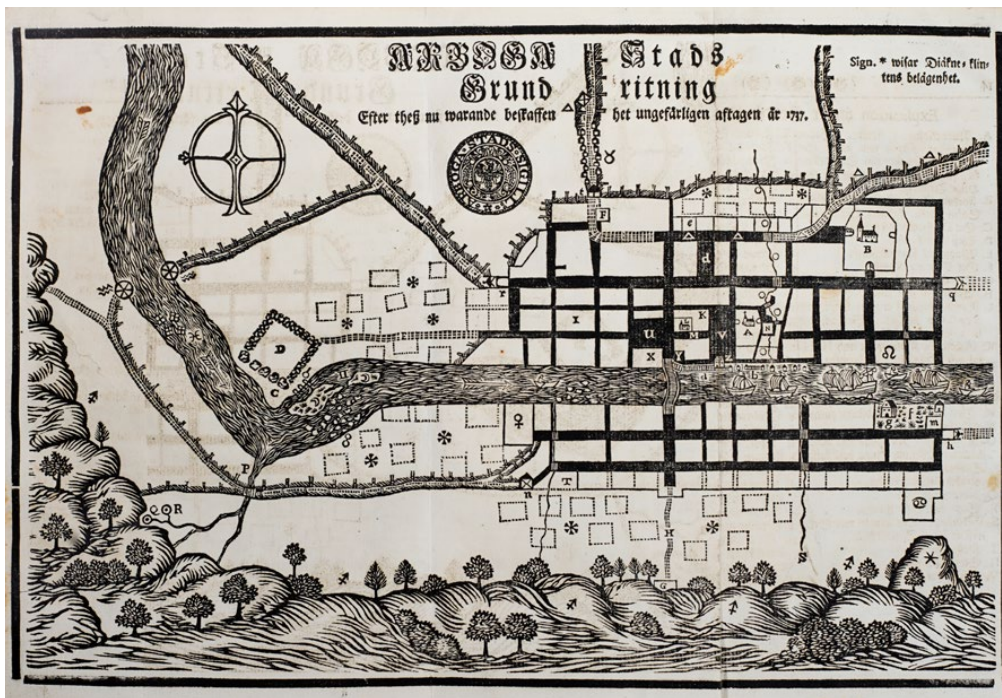

repor och småfläckar. Pärmhörnen lätt stukade. Inlagorna med vissa bruksspår som en del småfläckar och obetydliga revor i marginalerna samt vikta hörn, men trots detta i ett bra skick. I del III på baksidan av planschen till Marsvinsholm finns en torkad blomma som lämnat spår, framförallt på de tidigare textsidorna. I samma del är textsidorna till Charlottenlund påtagligt lagerfläckiga. Trevligt ex. med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *7000

Setterwall 5842. Cappelin s. 73–74. Finns även i variant med dansk omslagstitel, "Skaanske herregaarde". Avslutas med ett personregister. De fina planscherna trycktes i Köpenhamn. De slott och herrgårdar som beskrivs är Krapperup, Svaneholm, Näsbyholm, Knuts-
torp, Axelvold, Bälteberga, Rosendal, Vegeholm, Rös-
sjöholm, Vrams-Gunnarstorp, Bjersögård, Össjö, Torup,
Svenstorp, Börringekloster, Övedskloster, Löberöd,

Skabersjö, Sövdeborg, Tommarp, Jordberga, Skarhult, Trolle-
näs, Trolleholm, Dybeck, Marsvinsholm, Wanäs, Hovdala,
Spannarp, Charlottenlund, Hanaskog, Maglö, Krageholm,
Herrevadskloster, Sinclairsholm, Häcke-
berga, Widtskövle, Tosterup, Borreby, Trolle-Ljungby,
Gärnsås, Örtofta, Ellinge, Karsholm, Stora Markie, Thor-
sjö, Björnstorp, Maltesholm, Bäckaskog, Kulla-Gun-
narstorp, Rydsgård, Christinehov, Araslöv, Rönneholm,
Smedstorp, Engeltofta, Råbbelöv, Vidarp, Tunbyholm,
Klägerup, Bollerup, Gyllebo, Rögle, Barsebäck, Bjärsjö-
holm, Högestad, Ovesholm, Glimminge, Öja, Bosjö-
kloster, Osbyholm, Örup och Bjärsjölagård. Samtliga
med en litograferad plansch utom Glimminge hus som
har 5 extraplanscher.

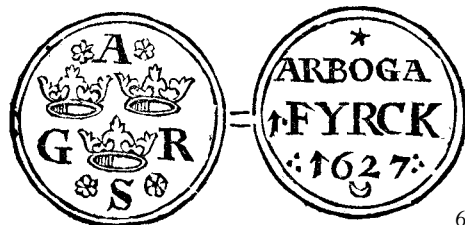
60. LOHMAN, J. B. *Arboga känning*, funnen och
upställd. Sthlm, P. J. Nyström, 1737. Stor 4:o.
(20), 224, (4) s. & 1 stor grav. vy & 1 utvikbar
träsnittskarta. Med flera träsnitt i texten. Något

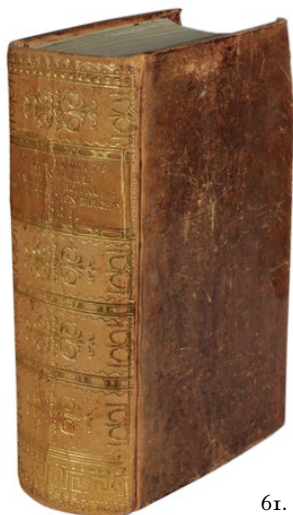
60.

nött samtida skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, brun titeetikett och ciselerat helt guldsnitt. Rygg och pärmar ganska torra och flammiga, ryggen något blekt. Några minimala maskhål överst på ryggen och upptill i den främre ytterfalsen. Eftersättsbladet och insidan av den bakre pärmen med en gul fuktfläck och några smärre maskangrepp. En i stort ren inlaga, men med smärre solkfläckar i yttermarginalen på s. 2-3. Träsnittskartan med en reva i vikningen och en del solkfläckar, dock mestadels i marginalerna. Med Gustaf d'Albedyhlls grav. exlibris, vilket blivit överklustrat med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Ex. på stort papper. *9000 Warmholtz 4II. Hesse 1337: "Myntverket/ med myntavbildningar". En andra upplaga trycktes som följetong i *Arboga tidning* 1881-83. Arbogavyn är ur *Suecia antiqua*

et hodierna och graverad av J. v. d. Avelen 1703. Med åtta tryckta dedikationsverser av författaren och hyllningsverser till honom av C. J. Posselt, C. E. Dillman, J. Ehrenström och L. Wendelius. Jacob Benjamin Lohman (1708-82) var född i Arboga och verksam som först rektor och sedan präst i staden. En av 1700-talets främsta stadsbeskrivningar. I föreliggande skick är boken mer än dubbelt så tjock som ett vanligt exemplar och har dessutom mycket breda marginaler. Det gjordes ett fåtal gåvoexemplar i detta utförande.

60.

61.

61. LÜDEKE, J. A. A. *Denkmal der Wieder-Eröffnung der deutschen Kirche in Stockholm zur öffentlichen Gottes-Verehrung, nach vollendeter Ausbesserung*, 1821. Eine Predigt mit diplomatisch-historischen Beylagen. Sthlm, F. B. Nestius, 1823, 8:o. (8), 650 s. & 2 utvikbara litograferade plr. Praktfullt samtida marmorerat skinnbd med rikt guldornerad rygg, titeletikett i glättad papp och gula snitt. Ryggen blekt och med ytliga små sprickor, pärmsidorna något repade. En ovanligt ren inlaga tryckt på extra tjockt papper. Med Carl Jedvard Bondes exlibris. *6000

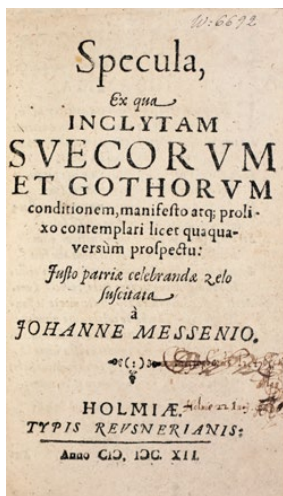
Setterwall 6018. Ågren 2109. Almquist 1151. Innehåller bland annat omfattande biografiska och bibliografiska uppgifter om tyska släkter och bemärkta tyskar i Stockholm samt en förteckning över den evangeliska jubelfestlitteraturen i Sverige 1621 respektive 1721. Johan Anton August Lüdeke (1772–1838) var son till pastorn i tyska församlingen i Stockholm och studerade i Uppsala och senare i Göttingen. Han prästvigdes 1799 och tjänstgjorde från 1817 till sin död i tyska församlingen. Han skrev en rad skrifter om den tyska församlingen i Stockholm och dess historia. Detta är hans huvudarbete och fortfarande ett användbart referensverk. De sällsynta exemplaren på tjockt papper är dubbelt så tjocka som de på vanligt papper.

62. LÖFGREN, N. I. *Kalmar och dess stift i Småland, landskaps-beskrifning*. I–II. Kalmar, P. Ahlquist respektive Stifts-boktryckeriet, 1828–30. 8:o. (2), 105 s. & 2 utvikbara grav. kartor, den ena grönskolorerad + 132 s. Samtida hfrbd med guldornerad rygg. Ryggen blekt, liksom översta delarna av pärmarna. Några mörkare fläckar på ryggen. Oskurna inlagor med enstaka lagerfläckar. Ett hål med liten textförlust på s. 43 i del I. Titelbladet till del II med en samtida, lite kladdig namnteckning. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000

Setterwall 5931. Cappelin s. 66. Allt som utkom. Kartan föreställer Kalmar län. Stadsplanen på blåtonat papper är över gamla Kalmar 1647. Nils Isak Löfgren (1797–1881) var prost och kyrkoherde i Kalmar stift. Han gav tillsammans med Abraham Ahlqvist ut *Tjenstemän wid församlingarne och läroverken uti Kalmar stift, från äldre till närvarande tider* 1836–41.

63. (LÖWENÖRN, P.) *Beskrivelse over Kattegattet*. (Köpenhamn), Morthorstes enke & comp., (1800). Stor 4:o. Grav. titelblad, 56 s. & 5 grav. kartor, varav 3 utvikbara & 3 grav. plr. Med inklustrade grav. vinjetter på s. 15 och 42. Häftad i nött samtida mönstertryckt pappomslag där pärmapperet delvis är bortnött på ryggen och i de översta hörnen på pärmarna. Smärre blyertskludd och en överstruken äldre namnteckning på främre pärmens insida. Försättsbladet småfläckigt. Inlagan delvis lös i häftningen mellan s. 8 och 9. En del smärre solkfläckar på sina håll, t.ex. på s. 18–19. Kartan på s. 16 är delvis färglagd och har några smärre solk- och vaxljusfläckar samt en reva överst. Sista planschen med en fläck i yttermarginalen. En del minimala marginalanteckningar på sina håll, bl.a. ett tillagt tryckår och pris på sista sidan. *12500

Bibliotheca danica II:360. Aberstén & Tiselius 1134. Första upplagan utkom 1800 och följdes av flera omarbetade upplagor. Översattes både till engelska och tyska 1800. Det fina graverade titelbladet är signerat Obelitz. Vinjetterna avbildar Varberg i Halland respektive Fladstrand i Danmark. Planscherna avbildar kustpartier runt Kattegatt sett från havet, bland annat av den svenska kusten.

64.

64. MESSENIUS, J. *Specula, ex qua inclytam Sve-
corum et Gothorum conditionem, manifesto atq;
prolixo contemplari licet quaquaversum
prospectu: justo patriæ celebrandæ zelo susci-
tata.* Sthlm, typis Reusnerianis, 1612. Liten 8:o.
(12), 100 s. + MESSENIUS, J. *Sveopentaprotopolis,
seu exegesis de quinq' primariis, & antiquissimis
Svecorum, Gothorumq. emporiis, Ubsaliâ, Sig-
toniâ, Scarâ, Bircâ, & Stocholmiâ, ex pervetustis
regni monumentis nunc concinnata, & priscæ
conformiter veritati, in gratiam Suecanæ vetus-
tatis amantium, publicæ potestati.* Sthlm, ex cal-
chographiâ, C. Reusner, 1611. Liten 8:o. (2), 109
s. Trevligt lätt nött hfrbd från 1800-talets början
med rikt guldornerad rygg, svagt tegelröd titel-
etikett i glättad papp och blåstänkta snitt. Ryggen
något blekt och lite fläckig upptill. De fina inla-
gorna med en del smärre fuktfläckar. Sporadiska
marginalanteckningar och förstrykningar i bläck
och blyerts. Första titelbladet med en överstru-
ken nära samtida namnteckning. Carl Jedvard
Bondes formklippta exlibris. Bra ex. *18000
Collijn 610 och Warmholtz 6692 för det första arbetet,
som enligt den senare var "ett af denna författares sämsta
arbeten". Med inledande latinsk vers av Sigfrid Aronus

Forsius och tryckt dedikation till bland andra Axel Ox-
enstierna och Johan Skytte. Sten Lindroth kallar det "ett
slags Olaus Magnus i fickformat" och fortsätter: "boken
– i sin svenska upplaga kallad 'Sveriges rikjes skådhetorn'
– ger en kort översikt av Sverige, dess land och folk un-
der ymniga och osmälta citat ur Olaus' historia och andra
auktorer; om lapparna har Messenius hämtat uppgifter
från utlänningarna Ziegler och Damianus à Goes. Specu-
la väckte med sina götiska övertoner ett visst intresse på
kontinenten och utkom på 1650-talet i två franska uppla-
gor". Även flera svenska översättningar utkom. Collijn 611
och Warmholtz 222 för det andra arbetet som översattes
till svenska av H. Hammerus 1612 och sedan utkom ytter-
ligare fem gånger under 1600-talet. Lindroth betecknar
boken som ett av Messenius originellare: "Den är topo-
grafisk-antikvarisk och inleder därmed en forskning, som
i framtiden skulle bedrivas med stor och detaljglad iver.
Messenius' ämne är de fem förnämsta svenska städerna:
Uppsala, Sigtuna, Skara, Birka och Stockholm".

65. MESSENIUS, J. *Specula, thet är: Sweriges rikjes
skådhetorn/ theruthinnan thet berömlige Swea
och Götha rikjes allehanda egentlige lägenheet/
herligheet och tilstånd uthtryckeligen affmålas.
Sweriges rikje til ett ewigtwarande beröm aff en
nijtålskande kärleek til fädherneszlandet uprät-
tat/ och på latiniske tungomålet beskrifwin.
Och nu förswenskadt aff Christophoro Laur. T.
lin. ejusdem discipulo. På nytt medh egen be-
kostnadt uplagd och tryckt. Sthlm, I. Meurer,
1660. 8:o. (4), 100 s. Ganska nött samtida perga-
mentbd med rödstänkta snitt. Pärmar och rygg
flammiga och med delar av ytskiktet bortnött.
Spår av knytband. Ett annat tunt arbete försiktigt
utskuret på slutet. Insidan av pärmarna och de
inre falsarna med en del små maskangrepp och
kludd, både med blyerts och bläck. En gammal
förvärvsanteckning på baksidan av försättsbla-
det där även ett försök att avlägsna en tidigare
ägares namnteckning medfört små hål i pappe-
ret. Inlagan med enstaka lagerfläckar. Med Carl
Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4000
Collijn 610. Warmholtz 6692. Det latinska originalet
utkom 1612, samma år som den första svenska översätt-
ningen. En ny upplaga trycktes 1644. Översättaren var
C. L. Tempaeus. På titelbladets baksida finns en liten vers
av S. A. Forsius.*

66. MESSENIUS, J. *Sveo pentaprotopolis*, thet är/ the fäm förnämste och älste Sweriges och Göthes hufwudstäder/ såsom äro/ Ubsala/ Sigtuna/ Scara/ Biörckö och Stockholm. Uthaff gambla Sweriges och Göthers handlingar och monumenter, som medh sanningen öfwereens komma/ uthdragna/ och hwar rättsinnigh Sweriges antiquiteters elskare til nytto på latin framstälta [...]. Och nu förswenskat aff Henrico Hammero anno 1612. Sthlm, I. Meurer, 1657. Liten 8:o. (8), 88 s. Charmigt litet blått glättat pappbd från 1800-talets första hälft med guldlinjrad rygg och blåstänkta snitt. Ryggen lätt nött. Inlagan aningen snävt skuren. Några enstaka småfläckar. En gammal blåcknumrering i övre hörnet på titelbladet, vilket liksom sista bladet är förstärkt med en pappersremsa närmast ryggen med mindre textförluster som följd. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2800

Collijn 612 (i upplagevarianten med 1612 i titeln under bokstäverna mer i "Hammero"). Jämför Warmholtz 222 för det latinska originalet som utkom 1611. Den första utgåvan på svenska översattes av H. Hammerus utkom 1612, vilken följdes av ytterligare fem utgåvor under 1600-talet.

67. (MOZELIUS, P.) *Försök til en beskrifning öfwer Nora och Lindes bergslagers fögderi uti Örebro höfdingedöme*. Första delen om fögderiet i gemen. Andra delen om hwart härad i synnerhet. I-II. Örebro, J. P. Lindh, 1791. 8:o. (16), 88 + 89-238, (3) s. Med en träsnittsfigur på s. 40. Häftad i samtida klistermarmorerat pappomslag med rödstänkta snitt. Ryggen blekt. Inlagan delvis något lagerfläckig. En smärre pappersförlust i yttermarginalen på s. 211. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Fint ex. *7500

Setterwall 6231. Teijler 6459. Med det sällsynta tillägsbladet "Continuation af rättelserne". Arbetet bygger delvis på föregångarna Nohrborgs och Hülphers beskrivningar av trakten. Kronofogden Pehr Mozelius (1708-94) avslutar förordet till sitt arbete med en i sammanhanget passande bön: "Herren, som i högden bor, och af begynnelsen i bergen nedlagdt sin wälsignelse til folkens näring och fromma intil närwarande tid; han wälsigne yttermera wårt Norden med malmfyndige berg, til hyttors och

andre inrättade wärks drift och närande gång, intil thess bergen aldeles wika, och högarna falla!"

68. MÖLLER, P. (VON). *Ordbok öfver halländska landskaps-målet*. Lund, Berlingska boktryckeriet, 1858. 8:o. (2), XXIV, 231, (1 blank, 2) s. Samtida hfrbd med blindpressad och guldornerad rygg. Ryggen och övre delen av pärmarna blekta. Några fläckar på ryggen. Bra endast lätt putsad och delvis ouppskuren inlaga. En svag fläck i texten på s. 176. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2250

Granlund 510. Författaren understryker i sitt förord behovet av ett nytt svenskt dialektlexikon och framlägger sitt arbete som "ett strå till stacken". Bland de många källor som Möller förtecknar märks en förteckning av språket i Höks härad av Osbeck och informanter som Rietz och Säve. Förutom en ordlista avtrycks några kortare historier på folkmål.

69. MÖLLER, P. VON & KALLENBERG, A. *Halländska herregårdar*. Halmstad, C. E. Gernandt, 1871. Tvär-folio. Kolorerat litograferat titelblad, 120 s. & 16 litograferade plr, varav 15 kolorerade. Rytt skinnryggbd med guld- och svartlinjerad rygg, klotpärmar med linjeram i guld och blindpressade ramverk samt på den främre pärmen dekorativt guldpräglad titeltext. Ryggen har smärre nötningar och nederst en skada. Pärmarna med några smärre fläckar. Fin inlaga. Ett brännmärke i övre hörnet på s. 79-84 och till hörnet på efterföljande plansch. Trevligt ex. med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4800

Setterwall 5794. Granlund 985. Den okolorerade planschen är en plan över Skottorp 1680 med den ovala kungssalen i större avbildning. Planscherna tecknade av Anders Kallenberg. Peter von Möller (1809-83) ägde de halländska godsens Skottorp och Dömostorp. Han var en föregångsman inom lanthushållningen och en av pionjärerna som använde guano för konstgödsling; så till den grad att den gamla bruksägaren och riksdagsmannakollegan C. G. Indebetou menade att von Möller "borde ha haft Guanoöarna i sin vapensköld". Han adlades för sina förtjänster 1860 i samband med Karl XV:s kröning. Möller intresserade sig för Hallands historia och språk. Ett resultat av detta var en uppmärksam ordbok över

69.

halländska landskapsmålet, som utkom 1858. Hans etnologiska och kulturhistoriska samlingar publicerades, dels i föreliggande arbete, dels i *Bidrag till Hallands historia* som utkom 1874. Konstnären Anders Kallenberg (1834–1902) är främst känd som djurmålare och under senare delen av seklet var han mycket uppskattad av recensenterna, inte minst August Strindberg.

70. NEUMANN, J. *Historia primatus Lundensis*. Köpenhamn, J. F. Schultzii, 1799. 8:o. x, (2), 180 s. Fint samtida hfrbd med läckert guld- och blinddekorerad rygg samt tätt blåstänkt snitt. Delvis lagerfläckig. Liten papperskada i nedre ytterhörnet på s. 103–04, mindre pappersförening i nedre marginalen på s. 150 och liten fläck i yttermarginalen på s. 179. Spår av gammal auktionsetikett på främre pärmens insida. *5000
Bibliotheca danica II:903. Setterwall 6935. Cappelin s. 87. Utgavs även som doktorsavhandling samma år. Med

tryckt dedikation till Lagerbring och Suhm. På s. 157–80 återfinns avtryckta medeltida handlingar daterade 1163–1444. Norrmannen Jacob Neumann (1772–1848) var präst och utnämndes 1822 till biskop i Bergen.

71. (ODENCRANTZ, J. F.) *Åtvidabergs bergslag*, beskrifwen af F. O. Linköping, Petre och Abrahamsson, 1817. 8:o. 38, (2 blanka) s. Häftad i samtida gråpappomslag med en röd oskriven etikett på ryggen. Bakre inre falsen öppen och sannolikt har det suttit ytterligare ett litet tryck där. Bra inlaga med B. J. Odelstjernas överstruktura namnteckning och med noteringen "Roman" nederst på titelsidan. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *6750

Setterwall 6290. Ett sällsynt arbete och en bra skildring av både den historiska bakgrunden och anläggningens dåvarande utseende. Äldre källor attribuerar denna skrift till F. Odelstjerna.

72. OEDMAN, J. *Chorographia Bahusiensis* thet är: Bahus-läns beskrifning, så til thess natur/ art och beskaffenhet under fred och feigd i gamla urminnes tider under danska regeringen/ som til thess nu warande tilstånd sedan thet kom, genom freds-fördrag under Sweriges crono/ både hwad inbyggarenas wäsende, handel ock näring i alla stånd widkommer, som ock alla the märckwürdigheter, man kunnat på alla orter i hwart giäl utur dystra mörckret upleta ock nu i dagsliuset bringa, efter mångas åstundan. Sthlm, L. Salvius, 1746. 8:o. (20), 200, 301-08, 209-377, (7) s. & 1 utvikbar grav. karta. Med träsnittsillustrationer i texten. Lätt nött samtida hfrbd med upphöjda bind, blindlinjerad rygg, infärgat mörkbrunt titelfält och stänkta snitt. Ryggen blekt och lite flammig. Bra om än lätt bruntonad inlaga med enstaka lagerfläckar. Med Abraham A. Hülphers namnteckning och Carl Jedvard Bondes formklippa exlibris. Fint provenienssex. *8000

Aberstén & Tiselius 46. Warmholtz 563: "micrologier, samt obetydelige och obevislige berättelser öfverflöda i detta, som författaren det kallar, nästan herculeiska arbete". Med hyllningsverser av P. S. Hööke och en anonym författare samt ett företal av författaren daterat Tanum den 6 februari 1745. Den fina kartan över Bohuslän är graverad av J. Silfverling 1734 efter en förlaga av N. Knappe. Arbetet mötte i samtiden hård kritik i den lärda världen, men har senare kommit att uppskattas för sitt kulturhistoriska innehåll. Som kyrkoherde i Tanum hade Johan Oedman (1682-1749) goda möjligheter att "utur dystra mörckret" uppteckna lokala sägner och folkminnen, vilka annars förmodligen hade skattat åt förgängelsen. *Chorographia Bahusiensis* innehåller även kapitel om landskapets fiskar, sjö- och skogsfåglar samt "om allehanda slags fyrfotade samt kräkande djur". Handelsmannen i Västerås Abraham Abrahamsson Hülphers (1734-98) var en av de flitigaste och mest betydelsefulla topografiska författarna i Sverige under 1700-talet. Delar av hans bibliotek skänktes till Västerås stiftsbibliotek och andra delar såldes på auktion 1805.

73. (OSKAR 1) *Vues de Stockholm et de ses environs*. Dessinées d'après nature et lithographiées par J. F. O. [=omslagstitel]. (Sthlm), J. P. Gjöthström, (1830?). Folio. (6) litograferade plr. Sex planscher,

lösa i ett litograferat omslag. Omslaget med riss, blyertsnoteringar, ett par veck i hörnen och några små stänkfläckar. Två av planschererna med veck längst ut i nedre högra hörnet och en med en ljus fläck utanför bilden. Fint ex. *9000

Linnström anger nio planscher, men många andra källor nämner sex. Omslagets baksida med texten: "Rosersberg". Fyra av motiven är tagna från Rosersbergs slott och slottspark, ett föreställer Gustav III:s paviljong i Hagaparken och ett en okänd byggnad i parkmiljö. Som lärare i konst hade Oskar I Fredrik Westin och i litografi sannolikt Gustaf Söderberg.

74. (PONTIN, E. M. C.) *Förr och nu i Wadstena*. Vandringar och hvila sommaren 1846. Sthlm, Lundberg & comp., 1846. 8:o. 260 s. Samtida hklbd med guldlinjerad rygg och blåstänkta snitt. Ryggen blekt och med några minimala fläckar. De nedre pärmhörnen lite stötta. En bra inlaga med tidningsbevilningsstplr i marginalerna. En mindre fuktfläck i yttermarginalen vid s. 71-80 och några solkfläckar på s. 95 och 219. Med en

VUE DE LA GROTTTE.

73.

samtida namnteckning, Stenman och författarnamnet angivet på försättsbladets baksida. *1250 Setterwall 6283 som nämner ett avslutande opagerat blad som vanligtvis saknas, liksom här. Ursprungligen utgiven häftesvis i tidskriften *Hermoder, bibliotek för Sveriges sköna litteratur*. Författaren hade inte mycket till övers för Medevi: "Norr om Motala är Medevi beläget. Otrefligt, ohälsosamt, ovänligt har detta ställe alla tänkbara egenskaper – o, blott icke o-dyrkt och o-fuktigt, i fall desse præfixer finnes i svenska språket. Engelsk dyrhet på allt – men klen svensk valuta". Pontin (1819–52) var journalist och redaktör för tidningen *Morgonbladet*. Han översatte under studentåren i Uppsala de tre första delarna av Tocquevilles *Om folkväldet i Amerika* och erhöll av kungen kammarjunkares titel som belöning för sitt arbete. Pontin

avled efter att ett kärl med svavelsyra ombord på ångfartyget Lennart Torstensson under hård sjögång läckt ner i hans hytt. Föreliggande verk är en blandning av roman, reseskildring och historiebok.

75. RADLOFF, F. V. *Beskrifning öfver norra delen af Stockholms län*. (I)–II. Uppsala, J. F. Edman, 1804–05. 8:o. (8), 248, (2) + (4), 286, (3) s. Trevligt samtida alrotsmarmorerat hfrbd med guldornrad ryggs, röd titeletikett i glättad papp och gula snitt. Ryggskinnnet obetydligt naggat överst. Inlagorna delvis något lagerfläckiga. Tryckåren tillskrivna för hand med anilinpenna. Några smärre

bläckfläckar på s. 97–100 och 159–62 i del I och en större pappersförlust i nedre marginalen på s. 65 i del II. Registren omkastade och bundna i fel del. Med J. F. Edmans ovala typtryckta lånebiblioteksexlibris klistrade över impressum på vardera titelbladet och med handskrivna nummer. J. G. Collins namnteckning på baksidan av respektive titelblad. *5000

Setterwall 6085. Bygdén s. 29. Noggrann genomgång av Roslagens socknar och städerna Öregrund, Östhammar, Norrtälje med flera. Avslutas med några kortare kapitel med statistik, beskrivningar av flora och fauna samt skildringar av allmogens seder och bruk. Provinsialläkaren i Norrtälje Fredric Vilhelm Radloff (1765–1838) hade även utgivit *Beskrifning öfver Åland 1795*. Boktryckaren Johan Fredrik Edman (1764–1824) drev ett lånebibliotek i Uppsala runt sekelskiftet 1800. Carlander skriver: "Någon tryckt katalog har ej påträffats; ej heller vet man något om detta lånebiblioteks vidare öden. Måhända skingrades det vid E:s flyttning till Mariefred". Föreliggande verk var nummer 20–21 i Edmans lånebibliotek. Läkaren Johan Gabriel Collin (1794–1879) drev tryckeri och bokhandel samt lånebibliotek i Norrköping.

76. (RHYZELIUS, A. O.) *Sviogothia munita*, eller historisk förteckning, på borgar, fästningar, slott, kongs-hus och kongs-gårdar, som fornda tider hafwa varit, och än til en del äro, uti Swea- och Götha riken/ utu svenska historier och handlingar sammansökt, them wetgerigom til nöge, och, kan ske, någon nytto inrättad, år 1743, och med nödwändigt register försedd, af AmintOR. Sthlm, L. Salvius, 1744. 8:o. (20), 214, (11) s. Med ett litet träsnitt på s. 161. Nött samtida hfrbd med upphöjda bind, sparsamt guldornerad rygg, titel-etikett av glättad papp och stänkta snitt. Ryggen torr och något flammig. Yttre falsar ytligt

spruckna upp- och nedtill. Försättsblad utskuret. Inlagan dock i bättre skick och har bara några enstaka lager- och småfläckar. Med Carl Jedvard Bondes formklistpta exlibris. *3000

Warmholtz 218. Träsnittet avbildar Ölme härads sigill med Saxaholms slott. Med dedikationsverser av arbetets förläggare Lars Salvius till C. F. Piper och A. A. von Stiernman. Arbetet beskriver över 200 borgar, fästningar och slott i Sverige och Finland. Biskopen i Linköpings stift Andreas O. Rhyzelius (1677–1761) karaktäriseras av *Svenskt biografiskt lexikon* som "en av våra tidigaste källkritiska historiker och urkundssamlare".

77. ROGBERG, S. & RUDA, E. *Historisk beskrifning om Småland* i gemen, i synnerhet Kronobergs och Jönköpings lähner, ifrån äldsta, til närwarande tid, om thess politie, natural-historia, bergwärk, kyrko-stat, folkmängd, hushållning, kyrkor, slott och herregårdar, med mera minnes wärdt. Karlskrona, Kongl. amiralitets boktryckeriet, 1770. 8:o. (15, 1 blank), 1035, (1 blank, 4) s. Med några träsnitt i texten. Samtida hfrbd med upphöjda bind, guldornerad rygg, blå titeletikett av glättad papp och stänkta snitt. Pärmpapperet, liksom etiketten, mörkt blå och möjligen tillsammans med guldorneringen kompletterade i början av 1800-talet. Ryggen något nött och med ytliga sprickor. Bortsett från en del spegeltryck, en bra inlaga med några enstaka fuktbläckar i nedre hörnet på s. 273–302 och 321–60. Exemplar på tjockt papper med Johan Gustaf Psilanderhielms namnteckning och Carl Jedvard Bondes formklistpta exlibris. Ståtligt ex. *10000

Warmholtz 478. Cappelin s. 84. Soulsby 1057. Med ett företal av J. Rogberg. Kapitlet om Smålands naturalhistoria på s. 16–26 är författat av Carl von Linné. Träsnitten avbildar runinskrifter och är skurna av kyrkoherden Wirgander. Johan Gustaf Psilanderhielm (1723–82) hade ett fint bibliotek som innehöll många äldre svenska rariteter. Det såldes på auktion efter hans död. Både titeletiketten och pärmpapperen är blå, vilket kan tyda på att boken tillhört Fredrik Philip Klingspor (1761–1832) som gärna försåg sina böcker med pärmpapper i den färgen. Denne var militär och ståthållare i Stockholm. Hans boksamling om 2078 poster såldes efter tryckt förteckning den 9 april 1823. Ytterligare en auktion hölls efter Klingspors död.

78. ROMAN, A. *Berättelse om Norrbotten och dess lappmarker*, enligt kongl. maj:ts och rikets höglof. Bergscollegii beslut, utgifven. Sthlm, Z. Haeggström, 1818. 4:o. (4), 133, (1 blank, 2) s. & 1 handkolorerad grav. karta. Samtida marmorerat hfrbd med guldlinjerad rygg, brun titeletikett i glättad papp och gula snitt. Ryggen blekt, flammig och småfläckig. Pärmarna lite blekta och lätt missfärgade på sina håll. En ren inlaga med en smärre solkfläck i yttermarginalen på s. 32–34. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *6000
 Setterwall 6173. Marklund 2490. Med ett varianttitelblad med impressum och titeltexten: "Berätelse om den undersökning, som, till följe af kongl. maj:ts nådiga skrifvelse den 13 maj 1817, blifvit hållen uti Norrbotten och dess lappmarker, för att utröna möjligheten, att med fördel tillgodogöra de rika jernmalmsberg, som derstädes finnas, ingifven till kongl. maj:ts och rikets höglof. Bergscollegium den 27 februari 1818". Berättelsen grundar sig på en resa företagen mellan den 16 juli och 30 augusti 1817.

79. RÜDLING, J. G. *Det i flor stående Stockholm*, eller korteligen författad beskrifning öfwer den nu för tiden widt-berömda kongl. svenska residence-hufwud- och handels-staden Stockholm, alt ifrån dess begynnelse in til närwarande tid/ utur åtskilliga tro-wärdiga historie-böcker och gamla monumenter, med flit och mycken möda sammandragen/ samt dem/ som älskare äro af historier och antiquiteter, til dienst utgifwen. Sthlm, J. L. Hornn, 1731. 8:o. (20), 366, (34) s. Titelbladet och dedikationen tryckta i rött och svart. + RÜDLING, J. G. *Supplement til thet i flor stående Stockholm*, eller: grundelig tilökning på then under förestående titul, af thetta wärckets auctore, anno 1731 utgifne historiska beskrifning öfwer thenna widt berömda kongl. svenska residence- och hufwud-staden Stockholm, utur tro-wärdiga underrättelser och gamla monumenter, med flit och mycken mödo sammandragen, och them, som älskare äro af historien och antiqviteter, till dienst utgifwen. Sthlm, J. L. Hornn, 1740. 8:o. (4), 672, (80) s. Titelbladet tryckt i rött och svart. Alrotsmarmorerat skinnbd i gammal stil från

79.

1800-talets början med upphöjda bind, guldlinjerad rygg och beige titeletikett av glättad papp. Ryggen flammig, torr och ytligt sprucken. Bra inlagor, men de första bladen delvis lite brunt-onade. Det första arbetet har några enstaka marginalanteckningar och det andra arbetet är på sina håll lite snävt skuret i den övre marginalen. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *6000

Warmholtz 313: "Verket är vidlyftigt nog; men icke desto mindre hvarken grundeligt, fullständigt eller påliteligt". Bygdén s. 57. Ågren 2106. Översatt från tyskan av Nils Hufwedsson Dal och eventuellt Olof Lindsteen. I föreliggande exemplar av del I ingår företal av författaren och J. L. Hornn daterade Stockholm den 4 juli 1740. Dessa dedikationsidor ger prov på Hornns fina typografiska handlag och är med all sannolikhet tryckta i samband med färdigställandet av supplementet 1740. De avslutande två bladen i första delen är en förlagskatalog. Innehåller även en hel del personhistoriska uppgifter om till exempel stadens präster och tjänstemän samt i kyrkorna begravda personer.

81.

80. (RYDQVIST, C. M.) *Om staden Malmö*. Underdånig berättelse den 10 maj 1855 af komitéen till undersökning af grunderne för städernes beskattning; utgifven af J. Falkman, kammar-råd. Sthlm, C. M. Thimgren, 1861. 8:o. (4), 270 s. Samtida hfrbd med blindpressad och guldornerad rygg. Ryggen blekt och lätt repad. Ren endast lätt putsad inlaga. Bra ex. med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris.

*2000

Setterwall 289f. Cappelin s. 106. Heintze & Johanson O III. Bygger på skrivelser till kongl. maj:t om Malmö vilka skulle tjäna som underlag till beslut om stadens beskattning. Carl Magnus Rydqvist (1806–84) författade de största avsnitten, delvis i samarbete med Gustaf Lagerbjelke och andra. På s. 246–54 har utgivaren Falkman bifogat en egen text ur *Snällposten*: "Om vattenledningen i Malmö".

81. SIVERS, H. J. *Westerwicks stads historia* och beskrifning, uti trenne delar författad. Linköping, Biörckegrens enka, 1758. 8:o. (20), 378, (6) s. & 1 utvikbar grav. stadsvy. Med träsnittsillustra-

tioner i texten på s. 180 och 219. Stiligt samtida hfrbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, röd titeletikett av marokäng och stänkta snitt. Ryggen torr och ytligt nött på bind samt vid falsarna. Titelbladet med gamla lagningar på baksidan. En ovanligt ren inlaga men den graverade stadsvyn är däremot aningen brunflammig. Med Jonas Dubbs namnteckning daterad Uppsala den 28 juni 1762, D. G. Neschers stpl och Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. Det grav. porträttet saknas!

*6000

Warmholtz 477. Stadsvyn är graverad av C. Frisch. Med ett uppskattande förord av Andreas O. Rhyzelius daterat i Linköping den 13 november 1758. Jonas Dubb (1739–1823) studerade i Uppsala 1760–66 och krönte sin karriär som domprost i Linköpings stift 1801. Daniel Georg Nescher (1753–1827) var vinhandlare och överinspektör samt framstående bok- och myntsamlare. Neschers stora och fina boksamling inköptes efter dennes död i sin helhet av Kungliga biblioteket 1828 och delar såldes senare på dubblettauktioner.

82. SJÖBORG, N. H. *Samlingar till Skånes historia och beskrifning*. I:I-3 & III:I. Lund, J. Lundblad respektive Swanborg & comp. respektive Agardh & comp., 1801-14. 8:o. 112 + (8), 113-232 + (2), 233-394 s. + 227, (1) s. & 1 utvikbar grav. karta. Med en träsnittsillustration i första häftet på s. 22. Två trevliga nära samtida glättade marmorerade pappbd med rödbruna titeletiketter och blåstänkta snitt. Små nagg på titeletiketten till första volymen och upptill på ryggen till det andra. Första delens andra häfte har några uppskurna sidor. En rätt kraftig tryckfärgsplump har medfört en smärre textförlust på s. 291 i första delens tredje häfte, där det även finns en diskret marginalanteckning i blyerts på s. 356. Titelbladet till del III har en del småfläckar och en gammal lagning, på s. 3 mindre bläckkludd och slutligen en ganska tråkig fläck i övre marginalen på s. 227. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *6500

Setterwall 5846. Cappelin s. 112. Heintze & Johanson K 82 med felaktig kollationering. Kartan graverad av A. Arvidsson efter en ritning av C. v. Angell. Sammanlagt utkom dessa fyra häften av det stort anlagda verket. Det tredje häftet har titeln "Första delen af Skånes historia och beskrifning, innehållande samlingar". De inledande 40 sidorna i häfte två förtecknar tryckt och otruckyt material rörande Skåne. Därefter följer Magnus Sellanders rättelser och tillägg till Tunelds geografi, ett avtryck av Malmö recess, översättningar och utdrag ur Skånelagen samt rättelser till föregående häften. Tredje häftet innehåller ett utdrag ur *Skånska palte boken*. Tredje delens första häfte handlar om Malmö. Historikern Nils Henric Sjöborg (1767-1838) blev professor i Lund 1799. Genom L. von Engeströms förordnande utnämndes han till antikvitetsintendent för hela riket, vilket resulterade i många och långa resor i syfte att uppspara och beskriva landets fornminnen.

83. [Skånelagen] *Hær begynnes skonskæ logh* paa ræth danskæ och ær skiffi i xvij bøgher oc hwer bogh haffuer sith register. Oc ær wæl offuer seeth och rættelighe corrigeret. Köpenhamn, G. aff Gemen, 1505. 4:o. A6-Q6,R5 = (101) blad. Med träsnittsvinjetter på titelbladets båda sidor och på sista sidan samt målade initialer i rött i texten.

Trevligt lätt nött hfrbd från 1700-talets andra hälft med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och röd titeletikett. Röda snitt. Försättsbladet saknas. Spridda fläckar och delvis med fuktränder, främst i marginalen. Delvis lite snävt skuren i övre marginalen. Titelbladet nära skuret och utbättrat i marginalerna i samband med bindningen. Lagning i nedre marginalen på blad I6. Det avslutande bladet ganska solkigt. Ett fåtal gamla marginaltillägg i bläck, främst på blad L6 och R2. Med Terkel Klevenfeldts namnteckning och krönt rygsexlibris "W. I." samt Ericsbergs biblioteks exlibris. *20000

Nielsen 134. Thesaurus 170. Warmholtz 8141, noten: "den nu för tiden högst sälsynta uplagan af Skåne lagen tr. i Köpenhamn, år 1505". Boktryckare Ghemens ej officiellt sanktionerade utgåva av Skånelagen är en av de äldsta tryckta lagutgåvorna i Norden och den första för Skåne. Boken har med sin fina typografi och handmålade initialer kvar känslan från de medeltida laghandskrifterna. Dansken Terkel Klevenfeldt (1710-77) var genealog och samlare av historiskt material, inte minst sådant med språkinriktning. *Dansk biografiskt lexikon* påtalar att han var en utpräglad samlarnatur och att han som sådan hade avsevärda svårigheter att få någonting själv ur händerna, vilket kom att förbittra hans ålderdom. Hans böcker och manuskript såldes på auktion 1777 efter tryckt katalog.

84. *Stockholms stads historia*, författad af de äldste och trowärdigste antiqviteters häfder. Sthlm, L. Wennberg, 1775. 8:o. 59, (5) s. Lätt nött marmorerat pappbd från 1800-talets första tredjedel utan titel. Ryggen blekt och lite mer nött. Titelbladet med ett par småfläckar. En liten fuktbläck i övre marginalen på s. 53-59. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000

Warmholtz 314. Setterwall 5973. Akrell 799. De sista fem sidorna med förlagsreklam. Gunnar Bolin kallar i *Stockholms uppkomst* arbetet för "skäligen enkelt" och anför Warmholtz yttrande om detsamma: "Kan tjena för gemene man: mot utarbetningen svara tryck och papper".

85. STRÖMWALL, S. G. *Historiska och politiska anmärkning*ar öfwer the saker, som uti Sweriges beskrifning af utländska scribenter antingen aldeles nekas, eller och falskeligen berättade war-

da, i anledning af the uti doct. Johan Hübners hin yngres, geographie befintelige willfarelser, then studerande ungdomen och androm til tjenst och wälment underrättelse. Sthlm, F. P. Paulssen, 1736. 8:o. (16), 159, (1) s. Samtida charmigt men något nött hfrbd med upphöjda bind och samtida pappersetikett överst med noteringen "553". Stänkta snitt. Under pärmapperet på frampärmens insida skymtar en rektangulär etikett eller exlibris som uppenbarligen klistrats över i gammal tid. Inledningsvis med fuktrand nedtill. Enstaka fläckar, t.ex. på s. 125–30. Med N. Lönnbladhs gamla namnteckning på frampärmens insida och anteckningen "no 553". *1750

Warmholtz 213. Sven Gudmund Strömwall (1704–52) studerade i Lund och Greifswald samt disputerade 1731 på en avhandling som påpekade alla de fel Hübner gjort sig skyldig till i sin geografi vad gäller Sverige. Detta är en utvidgad svensk översättning av denna avhandling. 1739 publicerade han sitt huvudarbete *Lärdoms-wäg*. Det är ett av de viktigaste pedagogiska arbetena under frihetstiden. Lockes teorier var författarens utgångspunkt, men han visade i sin bok också stort mått av självständighet. Han tog bland annat strid emot latinväldet i undervisningen till förmån för svenskan.

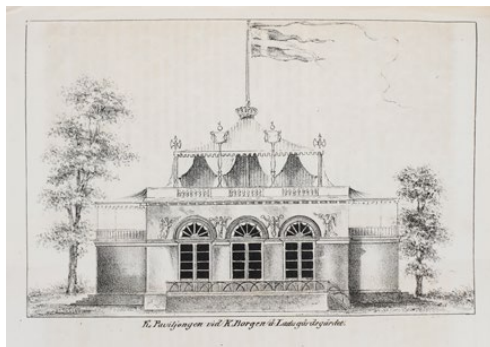
86. STYFFE, C. G. [preses]. *Om Sveriges kanalbyggnader intill medlet af adertonde seklet*. A.a. I–(VI). Sthlm, Hörbergiska boktryckeriet, 1846. 8:o. (2), 96 s. Grönt nära samtida hfrbd med guldlinjerad rygg. Rödstänkta snitt. Ryggen obetydligt blekt och skinnstället obetydligt nött vid den främre ytterfalsen. Bra inlaga. Ett litet hål med några bokstävers förlust på s. 5–6. Endast huvudtitelbladet och det första avhandlingstitelbladet återfinns i detta ex. *1500

Marklin 1–6. Setterwall 6628. Bring Trollhättan i litteraturen 222. Utkom som sex separata avhandlingar och försågs med ett huvudtitelblad. Den egentliga texten är komplett, men fem av avhandlingstitelbladen saknas. Respondenter var P. A. Gullstrand, H. L. Rydin, A. W. M. Acharius, G. F. Berggren, C. J. Nilsson och J. C. Bollsten. Rör de svenska kanalprojekten fram till början av 1720-talet, däribland Polhems vid Trollhättan.

87. THUNBERG, C. P. [preses] & WAHLBERG, P. F. [respondent]. *Flora Gothoburgensis cujus partem priorem*. A.a. Uppsala, Regiæ academiæ typographi, (1820). 8:o. (4), 87, (1) s. + WAHLBERG, P. F. [preses] & BRANDSTEN, G. F. [respondent]. *Flora Gothoburgensis cujus partem posteriorem*. A.a. Uppsala, Regiæ academiæ typographi, (1824). 8:o. (4), 89–117 s. Något nött samtida hfrbd med guldornerad rygg och blåstänkta snitt. Ryggen blekt och ryggskinnet skrapat upptill och längs ytterfalsarna. En bra inlaga med några smärre sotfläckar på s. 106. Ett deltitelblad saknas vid s. 103. Med P. O. Liljevalchs namnteckning daterad Lund 1829. *3000

Marklin 259 respektive 1. Krok 1. Aberstén 504. Sammanlagt förtecknas 798 växter. Deltitelbladet som saknas angav A. T. Wistrand som respondent till s. 103–17. Peter Olof Liljevalch (1807–77) var läkare och blev 1859 förste livmedicus hos kungen och 1864 medicinalråd. Han efterlämnade ett rikhaltigt bibliotek som tillsammans med hans kirurgiska instrument såldes på Stockholms bokauktionskammare 1877.

88. TOLLSTORP, J. P. *Kongl: Djurgården historisk statistisk*. Sthlm, Ecksteinska boktryckeriet, 1844. 8:o. Litograferat titelblad, (4), 92, (2) s. & 3 utvikbara litograferade kartor & 4 litograferade plr, varav 3 utvikbara. Svart samtida klbd med mönsterpressade blomster på pärmarna. Ryggen obetydligt blekt och lätt stött i ryggändarna.

Inlagan med enstaka lagerfläckar och s. 33–34 bruntonade samt med fuktränder i yttermarginalerna. Fint ex. *4800

Setterwall 5993. Akrell 1030. Bygdén s. 95. Schreber 388. Beskrivning över såväl södra som norra Djurgården.

89. TUNELD, E. *Allgemeine physikalisch-, historisch- und moralische Geographie des Königreichs Schweden*, auf befehl der hohen Reichsstände ausgearbeitet. Hamburg, bey G. C. Grund respektive Leipzig, bey A. H. Holle, 1749. 8:o. (2), 496, (14) s. Samtida något nött stänkdekorerat skinnbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg, mörkbrunt infärgat titelfält och rödstänkta snitt. Ryggen obetydligt skadad överst och skinnet lite skrapat vid ytterfalsarna. Bra inlaga med några enstaka lager- och småfläckar. Med ett samtida grav. exlibris, "JRC" eller "CJR" i en cartouche med en krona ovanför på frampärmens insida och ett grav. vapenexlibris på bakpärmens insida. *4000

Warmholtz 214. Översatt av Carl Ernest Klein efter andra svenska upplagan från 1746. Enligt Warmholtz ville översättaren "icke kännas vid, hvarken den konstiga titeln eller sista arket". Beträffande exlibriset skriver Carlander, att det emellanåt har förekommit i böcker i svenska boksamlingar. Det är precis som i detta exemplar åtföljt på bakpärmens insida av ett graverat exlibris som föreställer Justitia med bindel, svärd och vågskålar samt tre rosor som hjälmprydnad och under vapnet två hopbundna palmkvistar.

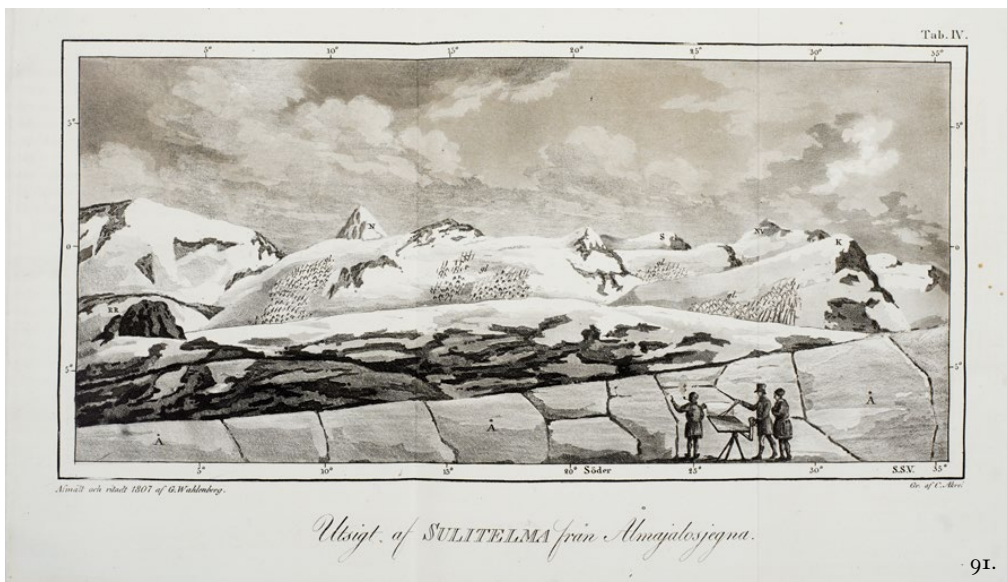
89.

90. (UNGE, O. S. VON) *Wandring genom Dalarne*, jemnte författarens resa söderut. Svenskt original. Andra, tillökta upplagan. Sthlm, Z. Hæggström, 1831. 8:o. (2), 445, (1) s. + *Anmälan*. [=rubrik]. Sthlm, Z. Hæggström, 1827–29. 8:o. (18) s. Häftad och oskuren i lätt nött tryckt pappomslag. Ryggen lite gulnad. Några små revor i marginalerna på titelbladet och s. (1). Häftningen något lös på sina håll, t.ex. vid s. 16, med en del smärre pappersförluster, som på s. 227 i nedre hörnet. En mörk fuktfläck i nedre marginalen på s. 229–32. Härligt ex. *2800

Bring 488. Första upplagan utkom 1829. De sista opagnerade sidorna med egna impressum är bokrecensioner och reklam från Z. Hæggström. En separat planschdel med fyra litografier utgavs 1831 under titeln: *Utsigter till Wandring genom Dalarne* och saknas som vanligt. Resan söderut, som i huvudsak innebär Italien och Frankrike, upptar s. 87–171. Gunnar Brusewitz har ägnat Otto Sebastian von Unge (1797–1849) ett kapitel i *Den nöjsamma nyttigheten* där han anför honom som ett exempel på de författare "som av mer eller mindre svärbegriplig anledning blivit våra ständiga följeslagare genom livet".

91. WAHLENBERG, G. *Berättelse om mätningar och observationer för att bestämma lappska fjällens höjd och temperatur vid 67 graders polhöjd*. Förrätade år 1807. Med karta och tre utsigter. Sthlm, C. Delén, 1808. Stor 4:o. (2), 58 s. & 3 utvikbara akvatintetsningar & 1 utvikbar grav. karta. Samtida hfrbd med guldlinjerad rygg, titeletikett av glättad papp och rödstänkta snitt. Ryggen något blekt och lite defekt överst. Inlagan, planscherna och kartan i mycket fint skick. Med Carl Jedvard Bondes formklipta exlibris. *8000

Marklund 2383, noten. Schiötz 1134**. En tysk översättning utgavs 1812. Utkom även som del av *Försök till beskrifning öfver lappsmarken och Vesterbotten, uti särskilta afhandlingar utg. af S. G. Hermelin* 1803–10. Arbetet grundar sig på en resa företagen 1807. Planscherna i akvatint av Carl Akrell efter Wahlenbergs ritningar och mätningar. De föreställer Sulitelma och påminner i stil om planscherna i Skjöldebrands *Voyage pittoresque au Cap Nord* som utkom några år tidigare, där Akrell också etsade fyra planscher. Sulitelma ansågs under större delen av 1800-talet vara Sveriges högsta fjäll. Wahlenbergs mätningar kom fram till att högsta punkten var 1880 meter över havet.

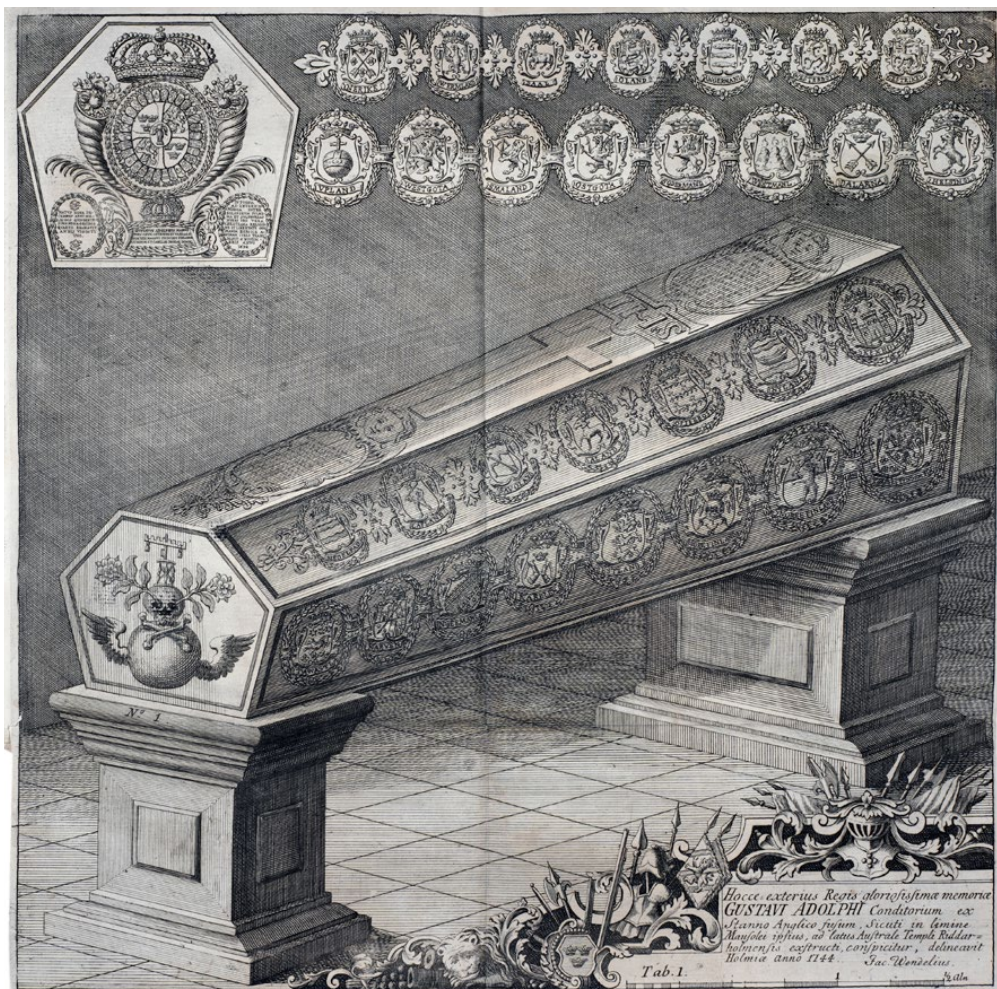

92. WALLIN, G. *Gothländska samlingar*, allestädes med flit uppsökte, wid ledige stunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne. I-II. Sthlm, P. Momma, 1747 respektive Göteborg, L. Wahlström, 1776. 4:o. (6), 274 s. & 5 utvikbara grav. plr + (14), 202 s. & 1 utvikbar tryckt tabell & 1 utvikbar grav. karta. Med träsnittsillustrationer i texten i del I. Trevligt rödlila svampmålat pappbd från början av 1800-talet med titeletikett och oval nummerskytt samt gula snitt. Ryggen kraftigt blekt. Titelbladet till del I något solkigt. Fuktbläckar dyker upp på sina håll, framförallt i yttermarginalen, men även i den övre. Det andra arbetet lätt lagerfläckigt. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris insatt ovanpå ett annat exlibris. *7500

Warmholtz 509. Setterwall 5759 för del II. Molér 316. Del II utgiven av författarens son M. G. Wallenstråle. Innehåller bland annat kapitel om Gotlands vapen och sigill, Visbys gamla kyrkor, Roma kloster och Solbergs nunnekloster samt förtecknar öns superintendenter, till vilkas skara även författaren själv kunde räkna sig åren 1736-45. Georg Wallin (1686-1760) hade tidigare varit verksam

som universitetsbibliotekarie i Uppsala och slutade som biskop i Göteborg. G. Fritzell skriver apropå Wallin i en inledning till en nyttgåva: "Han är utan tvekan bäst i de rent historiska kapitlen, där han har ett fast urkundsmaterial till sitt förfogande, medan hans teorier om de gotländska ortnamnen i en total avsaknad av vetenskaplig metod och kritik blir till ett allmänt resonemang där tyckandet satts i system. Även dessa partier som saknar vetenskapligt värde innehåller emellertid på grund av den rudbeckianska inställningen ofta roande och spexartade inslag". Som ett utslag av denna anda får väl även den bifogade kartan över Gotland betraktas, som tjänar till att stärka författarens tes att Gotland är identiskt med Platons Atlantis. Fritzell understryker att *Gothländska samlingar* under alla omständigheter bygger på "ett stort primärmaterial från 1700-talet, som endast på detta sätt bevarats".

93. WASENIUS, P. H. *Norrländska boskaps skötsel*, med några små anmärkningar uti korthet sammanfattad och beskrefwen. Sthlm, Kongl. tryckeriet, 1751. 8:o. 128 s. Häftad i samtida lätt nött gråpappomslag med en gammal bläcknumrering överst på främre omslaget. Lätt bruntonad in-

laga. Några svaga fuktfläckar i nedre marginalen på s. 78–84. Med Carl Wilh. Salenius namnteckning. Fint ex. *3750

Hebbe 1496. Marklund 5297. Båda anger bara 127 sidor, vilket beror på att sista sidan är felpaginerad "127". I en fotnot skriver författaren att i brist på säd tas agnarna om hand av allmogen och av dessa bakas bröd.

94. (WENDELIIUS, J.) *En kårt beskrifning om den store och oförlignelige Svea rikets konungs, konung Gustaf Adolphi grifte-chor* uti Riddareholms kyrkian i Stockholm och de däruti nedsatta kongl. och fusteliga lik-kistor, stuckna i koppar med deras inscriptioner. Främst för vercket ses högst-bemälte konungs och des gemåls, drottning Mariae Eleonoræ, mynd och afbilder. Sthlm, L. Salvius, 1762. Folio. (6), 18 s. & 2 grav. porträtt & 5 utvikbara grav. plr. Med träsnittsillustrationer i texten. Samtida enkelt hfrbd med upphöjda bind, stänkta pärmapper, men utan titel. Bandet något nött och med en del fläckar. Inlagan oskuren men i mindre format än bandet. En del lagerfläckar och fuktränder, mer på s. 5–12. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *3000 Warmholtz 1621. Porträtten och planscherna graverade av Carl Bergqvist. Porträtten föreställer Gustav II Adolf och Maria Eleonora. Arbetet har dock inte funnit nåd inför Warmholtz: "Beskrifningen har ritaren vid Ant. archiv. Jac. Wendelius upsat, och canc. r. von Stiernman tillagt et förespråk. Kopparsticken äro af Bergqvist illa gjorde, och hela verket föga upmärksamhet värdt". Beskrivningen bygger på en besiktning av gravarna och dess innehåll som gjordes 1744 på Fredrik I:s befallning.

95. (WESSMAN, N., utg.) *Äldre och nyare skånska handlingar*, för år 1755. Första–andra quartalet. Sthlm, L. Salvius, 1755. 4:o. (16), 50 + (10), 51–106 s. Med två runstensavbildningar i träsnitt på s. 60. Marmorerat glättat pappbd från 1800-talets första tredjedel utan titel. Rödstänkta snitt. Fin inlaga med breda marginaler och delvis uppskuren mot slutet. Felbunden, då de tio opagineerade sidorna i andra delen är placerade sist. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *7500 Lundstedt 61. Warmholtz 590. Cappelin s. 138. Hesse 538 respektive 542 för artiklarna av Berch, vilka sedan omtrycktes i Gjörwells *Nya svenska biblioteket*. Allt som utkom. Utgiven av Nils Wessman. Med bidrag av C. R. Berch om "mynte-friheter" och "mynt-hus". Behandlar i övrigt bland annat kung Valdemars jordebok, den så kallade "palteboken" och "Scanör och Falsterboda, samt det siffiske som där fordom tid varit".

96. WIDMARK, P. H. *Beskrifning öfver provinsen Helsingland* hörande till Gefleborgs län. I:1–II. Uppsala, Edquist & k., 1860 respektive Gävle, A. P. Landin, 1849. 8:o. (7, 1 blank), 416, (4) s. & 1 utvikbar litograferad plansch & 2 utvikbara tryckta tabeller + (2), 1v, (1, 1 blank), 155, (1) s. & 1 utvikbar litograferad plansch & 1 utvikbar litograferad karta, båda delvis kolorerade. Ljusbrunt samtida hfrbd med guldornerad rygg och röd titeletikett i skinn. Ryggskinet vid den främre falsen ställvis något blekt. Några småfläckar och repor på ryggen. Inlagan endast utsad och på sina håll ouppskuren. Enstaka lagerfläckar. Felskurna nedre hörn på s. 209–16 i del I. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2800

Setterwall 5802. Forsbom s. 40–42. Del II utkom redan 1849 och beskriver alla socknar i Bergsjö tingslag. På grund av svårigheten att insamla en del av det historiska materialet blev del I:1 avsevärt fördröjd och trycktes först 1860. Vid utarbetandet av andra till och med femte kapitlet var prostens Lars Landgren i Delsbo författarens medhjälpare. Bladet med innehållsförteckning i början verkar ofta saknas, men finns här. Andra avdelningen av del I utkom ej. Planschen i första delen är en grundritning över Faxehus. Planschen i andra delen är över sjuttio cm lång med handkolorerade sjöar i blått och föreställer "Tableau öfver den bergkrans som vid Bergsjö kyrka omsluter horisonten", utförd av A. Blomgren. Den stora kartan i samma del är över Bergsjö tingslag och utförd av författaren. Ytterligare fyra delar var planerade, men utkom ej. Per Henrik Widmark (1800–61) var lantmätare och från 1859 landshövding i Norrbottens län.

97. WIDMARK, P. H. *Underdånig berättelse innefattande ekonomiska och statistiska upplysningar om Norrbottens län*, samlade under embets-resor år 1859. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1860. 8:o. 104 s. & 1 utvikbar delvis kolorerad litograferad karta. Prydligt gråbrunt samtida mönsterpressat klottryggbd med guldlinjering upp- och nedtill samt marmorerade pärmsidor. Ren inlaga. Bra stort ex. där några sidor är uppskurna. *3000 Bring 847. Setterwall 6176. Marklund 2525. Kartan avbildar "Gelliware jernmalmsberg" och är signerad C. M. Robsahm 1800 (ändrat i trycket från 1860). Arbetet

65. 92. 58. 101. 33. 67. 100. 22. 71. 93. 90.

innehåller bland annat uppgifter om den samiska och finska befolkningen i området. Här påtalas till exempel de problem som uppstår för de enspråkigt finstalande vid kontakter med myndigheterna. Per Henrik Widmark (1800–61) var landshövding i Norrbottens län.

98. ÅHRMAN, L. E. *Beskrifning öfver provinsen Gestrkland*. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1861. 8:o. 293, (2) s. & 2 utvikbara tryckta tabeller. Samtida hfrbd med guldornerad och blindpressad rygg. Ryggen blekt och lite flammig. Den rena inlagan är oskuren och delvis ouppskuren. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *2000 Setterwall 5729. Rör förutom Gävle stad även socknar- na Hille, Valbo, Hedesunda, Färnebo (nuvarande Österfärnebo), Årsunda, Torsåker, Ovansjö och Hamrånge.

Särskilt utförligt beskrivs bruken och bergverken. I förordet framför författaren sitt tack till J. Selggren vars samlingar han har fått ta del av. Lars Elias Åhrman (1820–96) var kapten vid Hälsinge regemente och utgav 1857 även en karta över Gästrikland.

99. (ÅHSTRAND, P.) *Beskrifning öfver Öland*, besynnerligen det norra motet eller fögderiet. Jämte bihang af åtskilliga gamla konunga-bref. Uppsala, J. Edman, 1768. 8:o. (16), 274, (14) s. Fint men lätt nött samtida stänkekorerat hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerd rygg, beige titeletickett av glättad papp och stänkta snitt. Ryggen obetydligt blekt. Främre pärmerna med liten skada överst. Den i stort sett rena inlagan med ställ- visa solk-, fukt- och flottfläckar, t.ex. på s. 20–21,

29–30, 33–35 och 209–12. Gamla lagade revor på s. 20–21 och 23–25 samt ett lagat hörn på s. 247. Johan Ad. Smedbergs överstrukna namnteckning. Med Carl Jedvard Bondes formklippta exlibris. *4500

Warmholtz 498. Med tryckt dedikation från utgivaren S. L. Gahm Persson till Daniel Tilas. De fyra sista sidorna är en bokkatalog från Edmans förlag. Petter Åhstrand (1700–66) var i över 30 år verksam som kronobefallningsman i Ölands norra mot och hade som sådan goda förstahandskunskaper om trakten. Han kunde därför förhålla sig fritt till föregångare som Linné med flera när han redogjorde för allmogens seder, klädedräkt, dialekt m.m. eller när han diskuterade öns avskogning och vattuminskingsfrågan. Anders Martinsson har i ett förord till en nyutgåva kallat arbetet ”inte bara en pärla i ölandslitteraturen utan även ett unikt oakademiskt bidrag till 1700-talets topografiska litteratur”. Efter Åhstrands död hamnade manuskriptet till arbetet via A. Pontins försorg hos S. L. Gahm Persson som lät utge det. Gahm Persson försåg det även med ett förord och har även sammanställt bihanget med avtryckta gamla handlingar som avslutar boken.

100. ÖLLER, J. J. *Beskrifning öfver Jemshögs sochn i Blekinge*. Växjö, A. Thetzells enka, 1800. 8:o. (1), x, (5), 384, 389–94, (2) s. & 1 utvikbar grav. plansch. Häftad i något fläckigt och lätt nött samtida gråpappomslag och med rödstänkta snitt. Inlagan ställvis lite lagerfläckig och med fuktrand i nedre marginalen mot slutet. En solkfläck i inre marginalen på s. 145. Planschen har en handskreven pagineringshänvisning i bläck innanför plåtkanten. En tabell saknas som vanligt. Med författarens kontrollstpl inklustrad på titelbladet. *5000

Setterwall 5679. Ottervik 1772. Planschen är graverad av M. G. Hellström och avbildar medeltida sigill och inskriptioner. Med en ordlista på s. 171–80. De fyra sista opagerade sidorna är rättelser, vilka förklaras av ”auctors långväga wistande från tryckeriet”. Rör nuvarande socknarna Jämshög och Kyrkhult i Blekinge. Jöran Johan Öller (1740–1811) var prost i församlingen.

101. (ÖRNSKÖLD, P. A.) *Underdånig berättelse om Wester-Norrlands höfdingedöme* til riksdagen 1769. Sthlm, J. A. Carlbohm, 1769. 8:o. (4), 96, 1–24, (3) s. & 1 stor utvikbar tryckt tabell. + RAAAB, ADAM JOHAN. *Utdrag, af herr landshöfdingens och riddarens Adam Johan Raabs riksdags relation*, rörande hemmanshäfden til åker och äng, ödes-hemman, gräsgälder &c, &c uti Kronobergs län. Tryckt på höglöfl. Kammar-oeconomie-deputations befallning, år 1771. Sthlm, A. Holmerus, 1772. 8:o. 95 s. & 3 utvikbara tryckta tabeller. Häftade och oskurna i ett samtida gråpappomslag med handskreven ryggtitel. Ryggen och titeltexten blekt. Insidan av främre omslaget med en samtida handskreven innehållsförteckning. Inlagan med enstaka lager- och rostfläckar. Första tabellen i sista arbetet har några små bläckplumpor i yttermarginalen. Med Olof Sundels namnteckning. *7000

Warmholtz 629 respektive 479. Bring Riksdagshandlingar s. 82 respektive 122. Hebbe 406 respektive 314 med felaktig kollationering. Cappelin s. 81 för det andra arbetet. Carli 1744 för första arbetet respektive 1746 för dess bihang om 24 sidor. Det innehåller Olof Törnstens ”Anledning til norrländska åkerbrukets förbättrande”, vilket enligt Hebbe saknar två opagerade blad i slutet samt två tabeller. Det synes dock snarast ha skett en förväxling mellan kollationeringarna till denna och till en annan upplaga. Bring nämner inte detta bihang. De båda huvudarbetena tillhör de tidigaste tryckta landshövdingeberättelserna, vilka kom att bli viktiga underlag för riksdagen och staten rörande de olika landsändarnas villkor och är intressanta dokument för historiker idag. Först 1821 beslutades att de skulle tryckas för alla län. Senare som landshövding i Södermanland kom Örnsköld att lämna in en likalydande relation som Raabs till riksdagen 1771. Även den trycktes. Olof Sundel (1764–1829) var arkivsekreterare vid Riksarkivet och stor boksamlare.

FÖRTECKNING ÖVER NÅGRA I KATALOGEN CITERADE REFERENSVERK

- ABERSTÉN, s. *Bibliographia Gothoburgensis. Systematisk förteckning över skrifter rörande Göteborg utkomna t. o. m. år 1920*. Göteborg, 1922–25.
- ABERSTÉN, s. & TISELIUS, C. A. *Göteborg och Bohus län i litteratur, karta och bild*. Göteborg, 1924–34.
- AKRELL, C. *Samling af Stockholmiana*. Sthlm, 1913.
- ALMQUIST, J. A. *Sveriges bibliografiska litteratur*. I–III. Sthlm, 1904–12.
- Bibliotheca danica* I–V av C. V. Bruun, L. Nielsen och E. Dal. Andra upplagan. Köpenhamn, 1961–63.
- BRING, s. E. *Itineraria suecana. Bibliografisk förteckning över resor i Sverige fram till 1950*. Uppsala, 1950.
- BRING, s. E. *Svenskt boklexikon 1700–1829. Riksdagshandlingar*. Uppsala, 1961.
- BRING, s. E. *Trollhättan i litteraturen. Några bibliografiska anteckningar*. Uppsala, 1916.
- BYGDÉN, L. *Förteckning å tryckta och otryckta källor till landskapet Uplands och Stockholms stads historiskt-topografiska beskrifning*. Uppsala, 1892.
- BÖRDH, A. G. *Dalslandslitteratur*. Mellerud, 1964.
- CAPPELIN, O. *Anteckningar till en småländsk bibliografi*. Växjö, 1926.
- CAPPELIN, O. *Hvar finns Skåne beskriftet?* Helsingborg, 1909.
- CARLANDER, C. M. *Svenska bibliotek och ex-libris*. I–IV:1–2. Andra omarbetade och tillökade upplagan. Sthlm, 1904.
- CARLI, O. *Ångermanlands bibliografi. Förteckning över litteratur utkommen före 1940*. Umeå, 1965.
- COLLIJN, I. *Sveriges bibliografi. 1600-talet. Bidrag till en bibliografisk förteckning*. Uppsala, 1942–46.
- FORSBOM, A. *Litteratur om Hälsingland förtecknad, resumeraad och refererad*. Hudiksvall, 1940.
- FURULAND, L. *Bergslagen i litteraturen*. Södertälje 1998.
- GRANLUND, S. *Litteratur om Halland. Bibliografi*. Lund, 1962.
- HASSELBERG, C. J. E. *Bibliografiska anteckningar rörande Jämtland och Härjedalen*. Östersund, 1920.
- HEBBE, P. M. *Den svenska lantbrukslitteraturen*. I–II. Uppsala, 1939–45.
- HEINTZE, I. & JOHANSON, M. *Litteratur om Malmö*. Malmö, 1977.
- HESSE, B.-O. *Svensk numismatisk bibliografi intill år 1903*. Västervik, 2004.
- KROK, T. O. B. N. *Bibliotheca botanica suecana*. Uppsala, 1925.
- LINNSTRÖM, H. *Svenskt boklexikon. Åren 1830–1865*. I–II. Faksimilupplaga. Sthlm, 1961.
- LUNDSTEDT, B. *Sveriges periodiska litteratur*. I–III. Faksimilupplaga. Sthlm, 1969.
- MARKLIN, G. *Catalogus disputationum in academiis Suecicæ et Fennicæ habitatum Lidenianus iterum continuatus*. Uppsala, 1856.
- MARKLUND, E. *Övre Norrland i litteraturen + register*. Umeå, 1963–66.
- MOLÉR, W. *Bidrag till en gotländsk bibliografi*. Omarbetad upplaga. Västerås, 1914.
- NIELSEN, L. *Dansk bibliografi 1482–1600*. 2 udgave med supplementbind ved Erik Dal. Viborg, 1996.
- OTTERVIK, G. *Litteratur om Blekinge*. Lund, 1941.
- QVIGSTAD, J. & WIKLUND, K. B. *Bibliographie der lap-pischen Litteratur*. 2. impression. Sthlm, 1978.
- SALLANDER, H. *Bibliotheca Walleriana*. I–II. Uppsala, 1955.
- SALLANDER, H. *Hans Sallanders samling av litteratur om Västergötland, speciellt Skaraborgs län*. Göteborg, 1970.
- SANDQVIST, I.-B. *Litteratur om svenska industriföretag*. Sthlm, 1979.
- SCHREBER VON SCHREEB, T. *Svenska jaktens litteratur intill år 1900 + Tillägg och kommentarer*. Uppsala, 1920 respektive Sthlm, 1958.
- SCHIÖTZ, E. H. *Itineraria norvegica. Utlandingers reiser i Norge*. I–II. Oslo, 1970–86.
- SETTERWALL, K. *Svensk historisk bibliografi 1771–1874*. Uppsala, 1937.
- SJÖGREN, A. *Svenska kungliga och furstliga bokägaremärken*. Sthlm, 1915.
- SOULSBY, B. H. *A catalogue of the works of Linneus*. Oxford, 1933–36.
- TEIJLER, B. *Litteratur om Örebro län*. Uppsala, 1981–87. *Thesaurus librorum danicorum, 15th and 16th century*. Viborg, 1987.
- WARMHOLTZ, C. G. *Bibliotheca historica sueo-gothica*. I–XV + register. Faksimilutgåva. Köpenhamn, 1966–68.
- WINGBORG, O. *Litteratur om Dalarna*. I–III. Falun, 1969–78.
- ÅGREN, S. *Svensk biografisk uppslagslitteratur*. Uppsala, 1929.

FÖRKORTNINGAR:
bd – band
ex. – exemplar
front – frontespis

grav. – graverad/graverade
hfrbd – halvfranskt band
hklbd – halvklotband
klbd – klotband

o – original-
pappbd – pappband
plr – planscher
s. – sida/sidor

Sthlm – Stockholm
stpl/stplr – stämpel/
stämplrar

66. 1. 19. 84. 42. 55. 37. 8. 21. 82. 2. 44. 95.

MATS REHNSTRÖM
Rara böcker & handskrifter

Jakobsgatan 27 b
Box 16394, se-103 27 Stockholm, Sweden

08-411 92 24
info@rehnstroem.se
www.matsrehnstroem.se

Plusgiro 336514-5
Bankgiro 5336-6282

Medlem i Svenska antikvariatföreningen
Member of ILAB